

ישמח ישראל

המבואר

מאמר מספה"ק ישמח ישראל
על פרשת השבוע
בתוספת ביאור והערות

פקודי - החודש

תוכן העניינים

- ו. מבוא.....
- ח. ישמח ישראל.....
- יא. הביאור.....
- כב. תמצית המאמר.....
- כד. הוראה למעשה בעבודת ה'.....
- כה. בינת המאמר מעשיהן של צדיקים.....
- לה. הכנה ולשם יחוד לפ' החודש.....
- לט. אמרות ופנינים יקרים.....

כס"ד

פרשת פקודי תשפ"ה גליון ריח שנה ה

התודה והברכה לכל המסייעים בהוצאת השיעור שלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

לתשומת לב הלומדים היקרים והנכבדים.
שגיאות מי בין, היות וקונטרסים אלו יוצאים לעת עתה בלחץ של זמן, ואין מספיק שעת הכושר להגיה את הקונטרס כמו שצריך, לכן אנו מודעים בזה שכל הקונטרס אינו מוגה, והוי דן את כל האדם לכף זכות. כמו כן נשמח מאד לקבל הערות והארות לתיקונים הוספות והשמטות וכל המצטרך

על פי הלכה אסור לעיין בגליון בעת **אמירת קדיש** (מ"ב ס"י נו סק"א), בעת **חזרת הש"ץ** (מ"ב ס"י קכד ס"ק יז-יח), בעת **קריאת התורה** (סימן קמו ס"ב), בעת **שעוסק בתפילה או בברכה** (מ"ב ס"י קצא סק"ה).

לרפואתה ולהחלמתה המהירה והשלמה של האשה מרת שרה גולדא בת רחל לאה בתושח"י.

לתגובות והערות ולכל ענייני הגיליון

03-9146666

פקס: 03-6162226

אימייל: hayismachyisroel@gmail.com

כמו"כ להשתתפות בהוצאות הגיליונות הבאים נא פנו בכתובות הנ"ל.

דברי רבינו ז"ע בענין לימוד דברי תורתו מתוך ציוואתו הק'

...הנני מאמין באמונה שלימה כי מאהבת הקב"ה ומחסדו הגדול אשר חושב מחשבות לעזרת כל הנשמות אשר לא ידח ממנו נדח חלילה, ברחמי הרבים סבב כל הסיבה הזאת אשר ישמעו אנשים אשר קטנם עבה ממנתי לקולי, ויבקשו תורה מפי נדכה ונכאה כמוני אשר נפלאת היא בעיני, למען אקיים מצות ושננתם לבניך אלו התלמידים, למען אשר לא ימחה שמי חלילה מישראל, ומדי זכרם בי יזכרוני לטובה למען להעלות משאול תחתיה.

לזאת אבקש ואתחנן בבכי ובתחנונים מעת אוהבי ורעי, אשר מסרתי נפשי עליהם, וכמעט רוב ימי חלדי הייתי משרת להם לעסוק לטובתם בכל האפשרות, זכרו נא לבקש רחמים על הדין נפשא עלובתא, ובכל עת אשר תהיו פנוים מצרכיכם ותעסקו במילי דשמיא, תזכרו נא גם אותי השפל והנדכה, אשר הייתי עמכם בצוותא חדא שנים רבות, לבקש רחמים על נשמת...!

החודש הזה לכם – בחודש הזה אתם נגאלים

איך זכו ישראל לצאת ממצרים לחירות עולם כאשר כל מצרים
מטונפת מעבודה זרה שלהם

איך נבוא גם אנחנו עתה בעת החושך הזה, לאיזה אתערותא דלתתא
מעין אתערותא דלתתא שהיה אז במצרים כדי שנוכה גם אנחנו
לגאולתנו

כשאדם פוגם באמונה שהיא העיקר יסוד הישראלי נקרא חלה ברגליו,
ורפואתו להאמין אמונה פשוטה בלי התבוננות יתירה, ואז ושב ורפא לו

על ידי אהבת ריעים, ועל ידי הביטול זוכה לאכול הפסח במחשבות
קדושות, ועתה בעוה"ר כשנחרב בית תפארתינו, המצה במקום פסח

הביטול וההתחברות לכלל ישראל מועיל לכפרת החטאים הקשים
ביותר, כי טומאה דחוויה היא בציבור, וגם מועיל שלא יטמאו ח"ו

פטרון החודש

נדבת ידידנו היקרים והנכבדים
משפחת וידבסקי שיחי'

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' ירחמיאל ישראל ב"ר יהושע אליעזר ז"ל

נלב"ע כ"ט אדר תשמ"ו

וזו' מרת מלכה ב"ר יצחק ע"ה

נלב"ע א' אייר תשע"ח

וידבסקי

ת.ג.צ.ב.ה.

זכות האדרת דבריו הק' של רבינו הגדול מאורן של ישראל מרן
בעל הספה"ק ישמח ישראל וצוקללה"ה זיע"א, יעמוד לזכותו
להצלחה בכל העניינים אבי"ר

פטרון החודש

ידידנו הנכבד והנעלה איש טוב ומטיב רודף צדו"ח
הרה"ח ר' ברוך אלימלך פערעלמאן שליט"א
ציריך יצ"ו

לטובת נשמת כ"ק מרן רבינו הקוה"ט
בעל האמרי מנחם זצוקללה"ה זי"ע
גלב"ע י"ז אדר ב' תשס"ה

זכות האדרת דבריו הק' של רבינו הגדול מאורן של ישראל מרן
בעל הספה"ק ישמח ישראל זצוקללה"ה זיע"א, יעמוד לזכותו
להצלחה בכל העניינים אב"ר

מבוא

ויקחו להם איש שה לבית אבות – ולקחתם אגודת אזוב

אעשה'. ומקום הרחמים הזה הוא מקום גבוה מאוד נעלה, ובמדת הרחמים הזאת נפדו ונגאלו ישראל ממצרים, בבחינת אני ולא מלאך אני ולא שרף, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, שלא נתגלה המקום הזה לשום נברא לא מלאך ולא שרף. וזהו שהשיב להם משה רבינו שעתה התעורר רצון העליון ממקום גבוה על גבוה לפדות אתכם, למען שמו וחלקו, מדלג ומקפץ על ההרים והגבעות, זו עבודה זרה, ואין לשום נברא שום תפיסה ושכל איך יוכל להיות רחמים כזה, ואין לכם שום חשבון ותפיסה בזה ע"כ תודה"ק.

ורבינו יבאר את עומק כוונתו הדברים, ובעיקר יבאר איך ובמה התעורר אז מקור הרחמים הגדולים האלו, וביותר - איך נוכל גם אנחנו היום לעורר גם עלינו את שורש מקור הרחמים, וכדרכו בקודש יוסיף לבאר הרבה יסודות איתנים בעבודת השי"ת בכלל ובעניני ההכנה לחג הפסח הבעל"ט וכל מצוותיה בפרט, רבינו מסכם את דבריו במאמר: ולזאת, עיקר הכנה לאכילת הפסח שיהיה נאכל

המאמר שלפנינו נכתב בכתב יד קדשו של רבינו זי"ע וגם נשנה על ידו בשולחנו הטהור בתוספת כמה פרטים, אך עיקר תוכנו של המאמר כולו הוא המאמר הזה, כאשר הוא מביא את דברי אביו כ"ק רבינו השרף האדמו"ר הזקן זי"ע על דברי המדרש ששאלו ישראל את משה כאשר בישר להם שבחודש הזה אתם נגאלים: האיך אנו נגאלין, והלא כל מצרים מטונפת מעבודה זרה שלנו. אמר להם, הואיל והוא חפץ בגאולתכם, אינו מביט בעבודה זרה שלכם. והתשובה לכאורה דבר פלא ומקושי ההבנה.

ומבאר רבינו הזקן זי"ע כי באמת בנקודה הפנימית השוכן בקרב כל ישראל, שהיא החלק אלקי אשר נטועה ומושרשת בכל איש ישראל, בנקודה הזאת לא יגע שום רע וחטא ועון ואשמה חלילה, וכשנתעורר רחמים ורצון העליון, אז הקב"ה הצופה ומביט ובוחר לבבות מסתכל להנקודה הפנימית, שהוא חלקו יתברך, ושם אין שום חטא, ומרחם על חלקו, וזה הוא 'למעני למעני

את מקור דברי הביאור, וכבר אמרנו ונאמר עוד, שכל זה אינו אפילו מקצת מן המקצת מה שיש להעמיק בדבריו הקדושים, ואין זה אלא בבחינת תן לחכם ויחכם עוד.

כאמור עיקר המאמר נכתב בכתב יד קדשו ונתוספו עליהם דברים בשוה"ט, ושם סיים רבינו את מאמרו בדברים דלהלן (החודש אות ג):

כראוי ובטהרה כרצון הבוב"ה, הוא על ידי אגודת ריעים האהובים. ולהגיע לסיכום זה צריך הרבה להפוך בה - בעומק ורחב המאמר - דכולה בה... גם במאמר זה הרחבנו בביאור הקצר והארוך עפ"י רוב על פי דברי רבינו עצמו העשירים במקום אחר, והוספנו על פי דבריו את הדברים שטעונים יתר ביאור והבנה, כאשר מצויין כמעט בכל מקום

"...וכל חודש ניסן הוא הכנה וטהרה לקדושת חג הפסח, וכמו שאנו אומרים "הנם ימים המבורכים", שכל ימי החודש המה ראויים לברכה מהאל המבורך. וראש חודש הוא הראש מהחודש, והכל טמיר וגנוז בהמוח ובמחשבה תחילה, כי הוא מלך על כל איבריו כמאמר חז"ל, ולכן נקרא "ראש חודש" שכל ההתחדשות של החודש נגנז וצפון בכח בר"ח. ותמיד הקריאה של פרשת החודש בשבת שלפני ר"ח מלבד כשחל ר"ח ניסן בשבת עצמו, ועל פי מה שכתב הזוה"ק כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, וע"י קריאת פרשת החודש בשבת הזוה"ק שהוא לעורר מרדם ישנים כהנ"ל, כדי להכין עצמינו בקדושה ובטהרה בכל הכוונות הראויות לליל התקדש חג, כאמרם ז"ל חייב אדם לטהר עצמו ברגל, נוכל לזכות להרגיש האור הגדול מקדושת היו"ט הבעל"ט"

ישמח ישראל

כי באמת הנקודה הפנימית השוכן בקרב כל ישראל, בנקודה הזאת לא יגע שום רע וחטא ועון ואשמה חלילה, עליה כתיב מי השוכן אתם בתוך טומאותם (ויקרא טז, טז), והיא החלק אלקי אשר נטועה ומושרשת בכל איש ישראל, והיא ממקור מחצב נשמת ישראל מתחת כסא כבודו, כמאמר חז"ל ("ב"ר פ"ב, ב) צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד, וכשנתעורר רחמים ורצון העליון, אז הקב"ה הצופה ומביט ובוהן לבבות מסתכל להנקודה הפנימית, שהוא חלקו יתברך, ושם אין שום חטא, ומרחם על חלקו, וזה הוא 'למעני למעני אעשה'.

ומקום הרחמים הזה הוא מקום גבוה מאוד נעלה, וגם ממלאכי השמים נסתר, ולא ישיגו בשום השגה הרחמנות הזו, רק אני ה' חוקר לב ובוהן כליות, הוא לבדו יודע ומרחם על עמו, 'וממקומו' הוא יפן ברחמיו לעמו. ובמדת הרחמים הזאת נפדו ונגאלו ישראל ממצרים, כמה דאת אמרת (הגדה של פסח) אני ולא מלאך אני ולא שרף, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, שלא נתגלה המקום הזה לשום נברא לא מלאך ולא שרף.

[א] במדרש חזית (שיר השירים רבה ב, יט) 'קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות' (שיר השירים ב, ח). רבנן אמרי זה משה, בשעה שבא ואמר להם לישראל בחודש הזה אתם נגאלים, אמרו לו, משה רבינו, האיך אנו נגאלין, והלא כל מצרים מטונפת מעבודה זרה שלנו. אמר להם, הואיל והוא חפץ בגאולתכם, אינו מביט בעבודה זרה שלכם, אלא מדלג על ההרים וגו', ואין הרים וגבעות אלא עבודה זרה, כמה דאת אמר (הושע ד, יג) על ראשי ההרים יזבחו ועל הגבעות יקטרו, ובחודש הזה אתם נגאלים, שנאמר (שמות יב, ב) החודש הזה לכם.

כ"ק אאמו"ר זצללה"ה דיבר בקדשו פירושו וענין המדרש הזה. דהנה כתיב (מלאכי ג, ו) 'אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם', הבטיחנו השי"ת אשר לא נכלה ח"ו בכליון, ואם ח"ו כאשר כלל ישראל יחטאו ועומדים בשפל המצב, ועל פי הדין מחויבים הם כליה חלילה, כאשר ישו בו אל ה' ויצעקו מעומק לבם אל אביהם שבשמים, אז נתעורר רחמים רבים ממקור הרחמים, מבחינת למעני למעני אעשה (ישעיה מח, יא).

עצמי, כי עוד יש תקוה ולא נאבד תוחלתי, וזה על כן אוחיל לו.

וכאשר נתאמת כן בלבו ואין ברוחו רמיה ח"ו, ממילא נעשה שפל בעיניו, ויכבד לכל יראי ה' ולכל ישראל, בחושיבו כי גם בהם נמצא אור יקר ומופלא הזה, והם בלי ספק לא פגמו כל כך, וממילא נעשה אוהב לישראל באמת כנפשו ממש, והכל בא לו על ידי הסתכלותו באור יקר ומופלא, חלק אלקי אשר בקרבו, ועל ידי זה מעורר גם כן למעלה להסתכל ולהתבונן בניצוץ הקדוש אשר בפנימיות לבו, וכשהוא אוהב לישראל ומחבר וכולל את עצמו עם הכלל ישראל, ממילא מעורר גם כן הרחמים הזה עבור כלל ישראל, להתבונן בפנימיות לבם חלק אלקי אשר בקרבם.

וזה הוא רמז הכתוב (שמות יב, ג) 'ויקחו להם איש שה לבית אבות', היינו להתבונן בפנימיות נקודת הנפש שבישראל, והיא היא החלק יעקב שורש מובחר האבות, ועל ידי האיזוב ישפיל את עצמו כאיזוב, ויאמין בה' באמונה פשוטה כי הוא כל יכול, ומקבל תשובת פושעי עמו ישראל. וזה הוא המכוון ממאמר חז"ל (שהש"ד ב, ג) משל לאחד שלקה ברגליו, וחזר על כל הרופאים ולא נתרפא, ובא איש אחד ואמר לו טפול לך גללי בהמה ותתרפא. היינו על ידי שאדם פוגם באמונה שהיא העיקר יסוד הישראלי נקרא חלה ברגליו, רגלים נקראו בחכמי האמת נצח והוד, תרין ריכזי קשוט, שהם מרומזים לאמונה כמבואר בספרים הקדושים, ואין שום רפואה לזה רק לטפול לו גללי בהמה, היינו לידע כי הוא נבער מדעת ובהמות הייתי עמך, ויאמין אמונה פשוטה בלי התבוננות יתירה, ואז ושב ורפא לו.

וזה הוא דברי המדרש כיון ש'הוא', כנודע דברי הזה"ק (ח"א קנו:): על ועבד הלוי הוא (במדבר יח, כג) חפץ בגאולתכם, היינו שהתעורר רצון העליון ממקום גבוה על גבוה לפדות אתכם, למען שמו וחלקו, מדלג ומקפץ על ההרים והגבעות, זו עבודה זרה, ואין לשום נברא שום תפיסה ושכל איך יוכל להיות רחמים כזה, ואין לכם שום חשבון ותפיסה בזה, עכלה"ק.

ואמת נכון הדבר, כי כן הוא, ובכל שנה ושנה בליל התקדש חג, מתעורר הרצון העליון כאשר היה אז, וכן בכל החודש הזה נתעורר הרחמים והרצון שהיה אז, אבל גם אז היה על ידי ויצעקו בני ישראל, צעקה מקרב לבם, וזאת היתה אתערותא דלתתא הראשונה שלהם, ואין נבוא גם אנחנו עתה בעת החושך הזה, לאיזה אתערותא דלתתא מעין האתערותא דלתתא שהיה אז. הוא על ידי שנתבונן ברוממות החלק הקדוש הזאת, ואיך הורד והושפל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, וכל איש יודע נגעי לבבו עד כמה החשיך אור יקר הזה, ובכמה כסויין הוא נתכסה, כמוץ דמכסי על חטאת וכעננא דמכסי על שמשא, וכשהוא נותן לב להתבונן בזה מיד הוא נרתע לאחוריו, ויודע שהוא בריה קלה שפילה אפילה, ויצעק ויתחנן אל ה' לפייסו ולרצותו, על אשר פגם בחלקו יתברך, והחשיך אורה. ומזה בעצמו הוא מחזק את עצמו, ויודע בטח שעוד יש תקוה למחלתו, ועוד נשאר בו קוסטא דחיותא, ניצוץ אחד שיכול לנפחה ולהאירה כבתחילה, כמה דאת אמר (איכה ג, כד) חלקי ה' אמרה נפשי, יען ידעתי שחלק ה' בקרבי, וידעתי פשעי ונגעי לבבי איך שפגמתי בחלק יקר כזה, והורדתיה לבירא עמיקתא, מזה בעצמו אתנחם ואחזק את

ישראל לה' ראשית תבואתו, הרי שישיראל נקראים תבואה, ובזמן שישיראל נאספים ומחוברים יחד, אז המה מחוברים בשרשם וכדברינו לעיל, ולא יוכשרו לקבלת טומאה ח"ו, מה שאין כן בתלושים, כאשר המה נפרדים זה מזה, אז הם נתלשים מהשורש, ומוכשרים הם לקבל טומאה ח"ו, וכן הוא אומר (הושע יב) 'חלק לבם עתה יאשמו', היינו העם שחלק לבם, אז הם יאשמו, היינו שנעשים אשמים וחטאים רח"ל.

ולזאת, עיקר הכנה לאכילת הפסח שיהיה נאכל כראוי ובטהרה כרצון הבוב"ה, הוא על ידי אגודת ריעים האהובים, ולכך פסק **הרמב"ם** (פ"ב מהלכות קרבן פסח ה"ב) שמשתדלין לעשות הקרבן פסח על הציבור, אף שפסק כרבי יהודה, עיין שם ובכסף משנה. כי עיקר ההכנה וטהרה הנחוצה להקרבן פסח הוא אסיפת המנין ואגודתם יחד.

ה' יטע בליבנו ואהבתו ואהבת עמו ישראל באמת, ונזכה להכלל בתוך כלל ישראל, ולזכות על ידי זה לאמונה שלימה ולטהרה הנחוצה לקדושת המצה וחג הקדוש הבע"ט, ולגאולת עולם לדעת את ה' מקטנים ועד גדולים, ולא יהיה עוד אור יקרות וקיפאון, שלא יהיה מכוסה עוד החלק אלקי והנקודה הפנימית, אשר היא עתה מוסתרת בהסתרות רבות, ומלאה הארץ דעה וגו', אמן סלה. (כתי"ק)

ועל ידי הביטול יהיה ביכולתו למנות את עצמו על הפסח, ויאחד לבו עם המנויים, ואז נקראים חבורה שנתחברו יחד. ואחר כך יזכו לאכילת הפסח על מצות ומרורים, שמבואר בזה"ק (ח"ב מא. וח"ג רנד): ובספרים הקדושים, שגם המה מרומזים לביטול כל המחשבות רעות, ולהאמין באמונה שלימה בו יתברך שמו, ו'בבית אחד יאכל' (שמות יב, מז) תרגמו אונקלוס הגר, בחבורא חדא יתאכל. והיינו על ידי אהבת ריעים, ועל ידי הביטול זוכה לאכול הפסח במחשבות קדושות, ועתה בעוה"ר כשנחרב בית תפארתינו, המצה במקום פסח, עד ישקיף וירא ה' וירושלים יבנה במהרה.

ועל ידי הביטול ואחדות זוכה לטהרה הנחוצה לאכילת פסח, דאפילו כלי חרס שאין להם טהרה במקוה אף על פי כן שבירתן היא טהרתן. ועל דרך הרמז, אפילו אותן חטאים שלא נטהרו על ידי טבילה, וכמעט שתשובתן קשה כמבואר בספרים הקדושים, אף על פי כן הביטול וההתחברות לכלל ישיראל מועיל להם לכפרת החטאים האלה, ועל דרך אומרם ז"ל (יזמא ו): טומאה דחוויה היא בציבור, וגם הביטול וההתחברות לכלל ישיראל מועיל שלא יטמאו ח"ו, וכמאמר חז"ל (בתורת כהנים והובא ברש"י ז"ל ויקרא יא, לח) שכל זמן שהתבואה וכל זרע זרוע מחוברת לא יכשרו לקבל טומאה, רק בתלוש אז מוכשרת לקבל טומאה, וכתוב (ידימיה ב, ג) קודש

הביאור

- **מבוא ותוכן המאמר:** בכל שנה ושנה בליל התקדש חג וכן בכל החודש הזה, מתעורר על ישראל רחמים רבים מאותו שורש רצון העליון, ואז הקב"ה הצופה ומביט ובוחר לכבות מסתכל להנקה הפנימית, שהוא חלקו יתברך, ושם אין שום חטא, ומרחם על חלקו, אבל צריך לזה איזה אתערותא דלתתא מעין האתערותא דלתתא שהיה אז ביציאת מצרים. והוא על ידי שנתבונן ברוממות החלק הקדוש חלק אלקי ממעל, ואך הורד והושפל מאיגרא רמה לכירא עמיקתא, ויצעק ויתחנן אל ה' לייסו ולרצותו. על אשר פגם בחלקו יתברך, והחשיך אורו. ומזה בעצמו הוא מוחזק את עצמו, ויודע בטח שעוד יש תקוה למחלתו, ועוד נשאר בו ניצוץ אחר שיכול לנפחה ולהאריה כבתחילה.
- מביא את דברי המדרש עה"כ 'קול דודי הנה זה בא וגו'. הואיל והקב"ה חפץ בגאולתכם אינו מביט בעבודה זרה שלכם, והדקדוקים שיש בזה.
- ומבאר מרן האדה"ז כי על ידי צעקה מעומק הלב אפשר לעורר רחמים רבים ממקום גבוה מאד נעלה שלא נתגלה לשום מלאך ושרף, ושם מתבונן הקב"ה על חלק אלקי ממעל שבכל איש ישראל, שאין נוגע שם שום פגם, ומכח זה גאל את ישראל ממצרים בבחינת 'למעני למעני אעשה'.
- בכל שנה מתעורר הרצון העליון שהיה אז, אבל צריך לעשות לזה אתערותא דלתתא, והוא ע"י שמתבונן התבוננות אמיתי ברוממות החלק אלקי ממעל, ואיך הורד והושפל מצבה, וצועק אל ה', ע"י מעורר ג"כ למעלה שיסתכלו על הניצוץ הקדוש שלו, וירחמו עליו בכח אותו ניצוץ הקדוש.
- על ידי שאדם פוגם באמונה שהיא העיקר יסוד הישראלי נקרא חלה ברגליו, ואין שום רפואה לזה רק לטפול לו גללי בהמה, היינו לידע כי הוא נבצר מדעת ובהמות הייתי עמך, ויאמין אמונה פשוטה בלי התבוננות יתירה, ואז ושב ורפא לו
- הסימן לאדם שכואב באמת את שפל מצבו מפאת החלק אלקי שבקרבו ואינו מודמיון בזה, הוא על ידי אהבת ישראל והתחברות עם הכלל ישראל, ואז כמו שהוא מעורר על עצמו רחמים כך גם הוא מעורר על כל ישראל רחמים שיתבוננו למעלה בפנימיות חלקם שבקרבם.
- הדין של כלי חסר שאין להם טהרה במקוה אף על פי כן שבירתן היא טהרתן, בא לרמז שאפילו אותן חטאים שלא נטהרו על ידי טבילה, וכמעט שתשובתן קשה כמבואר בספרים הקדושים, אף על פי כן הביטול וההתחברות לכלל ישראל מועיל להם לכפרת החטאים האלה. ולא זו בלבד אלא שמועיל גם על להבא שלא יטמאו ח"ו.
- עיקר הכנה לאכילת הפסח שיהיה נאכל כראוי ובטהרה כרצון הבור"ה, הוא על ידי אגודת ריעים האהובים, ולכן פסק הרמב"ם שמשתדלין לעשות הקרבן פסח על הציבור, אף שפסק כרבי יהודה, כי עיקר ההכנה וטהרה הנחוצה להקרבן פסח הוא אסיפת המנין ואגודת יחד.

שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו סוף שהוא מקרב את הקץ וגואלם. **רבנן אמרי**, כך אומרת כנסת ישראל, קול דודי הנה זה בא - **זה משה, בשעה שבא ואמר להם לישראל**, היום אתם יוצאים בחודש האביב, - **בחודש הזה אתם נגאלים** מכל שעבוד מצרים, חששו ישראל שמא עוד לא הגיע זמן גאולתם, ולכן **אמרו לו: משה רבינו, איך יתכן שבמצב כזה אנו נגאלין** עתה מכל השעבוד, **והלא כל מצרים מטונפת מעבודה זרה שלנו?** ובודאי יש עלינו

דברי המדרש עה"כ 'קול דודי הנה זה בא וגו'. הואיל והקב"ה חפץ בגאולתכם אינו מביט בעבודה זרה שלכם, והדקדוקים שיש בזה.

איתא **במדרש חזית** (שיר השירים רבה ב, יט) על הכתוב (שיר השירים ב, ח) **'קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות'**. פסוק זה הוא המשך להאמור שם לעיל (ב, ז), שנזכרו ישראל בשבועה שלא ידחקו את הקץ, ועתה בא הכתוב לומר

לא היה הקב"ה חפץ בגאולתם, וא"כ איזה התעוררות מיוחדת התעורר עכשיו מה שלא היה עד עתה.

על ידי צעקה מעומק הלב אפשר לעורר רחמים רבים ממקום גבוה מאד נעלה שלא נתגלה לשום מלאך ושרף, ושם מתבונן הקב"ה על חלק אלקי ממעל שבכל איש ישראל, שאין נוגע שם שום פגם, ומכה זה נאל את ישראל ממצרים בכחינת 'למעני למעני אעשה'.

כ"ק אאמו"ר זצללה"ה דיבר בקדשו פירוש הדברים ועומק הענין בדברי המדרש הזה. **דהנה כתיב** (מלאכי ג, ו) **'אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם'**, ועל פי מדרשו^א יש בזה הבטחה גדולה **שהבטיחנו השי"ת**, שאף שאם הקב"ה מכה את אומות העולם הוא מכלה אותם ומאבידם לגמרי מן העולם, אבל אנחנו עם בני ישראל מובטחים **אשר לא נכלה ח"ו בכליון**, וגם כאשר הקב"ה רוצה להעניש את ישראל רח"ל, הוא מביא את היסורים מעט מעט, באופן שיהיו יכולים לסבול אותם, ולא זו בלבד, אלא אפילו **אם ח"ו כאשר כלל ישראל**

קטרוגים, וא"כ אולי אנחנו דוחקים את הקץ אם נצא עכשיו? השיב משה **ואמר להם, הואיל והוא** הקב"ה **חפץ עתה בגאולתכם**, הוא מדלג על כל הקטרוגים **ואינו מביט בעבודה זרה שלכם, אלא מדלג על ההרים** והגבעות **וגו', ואין** כוונת הכתוב כאן במאמר **'הרים וגבעות' אלא רמז לענין עבודה זרה**, שדרכה להיעבד על ראשי הרים וגבעות, **כמה דאת אמר** - כמאמר הכתוב בתוכחת ישעיה הנביא אל עובדיה (הושע ד, ג): **על העבודה זרה שנמצאים בראשי ההרים יזבחו וכן גם על הגבעות יקטרו. וכיון** שהוא מדלג ומקפץ ואינו מביט עתה בע"ז שלכם, לכן הוא גואלכם מיד **ובחודש הזה אתם נגאלים**, וזהו **שנאמר** בדברי ה' אל משה (שמות יב, ב): **החודש הזה לכם** - לישראל, שאני סולח להם וגואל אותם מיד.

ויש להבין טובא: חדא, למה באמת אינו מביט בע"ז שלהם, ואין ובמה הוא משיית את המקטרגים. ועוד, למה מכנה את הקב"ה בלשון 'הוא' למה לא אמר הואיל והקב"ה חפץ בגאולתכם. ועוד, וכי עד עתה

הערות וציגונים

חי וקיים לעד בדרך מופת. ועיין בפרי צדיק (פ' משפטים אות א) שתכלית היסורים שהקב"ה מביא על ישראל ח"ו אינם באים כדי להשמידם ח"ו אלא כדי למרק ולצרף אותם, ועל כן הם באים מעט מעט באופן שיהיו יכולים לסבול אותם.

ורבינו דורש את כל הכתוב לענין החלק אלקי ממעל שכל מה שיש בכלל יש גם בחלק מן הכלל, וכמו שאני ה' לא שניתי, שהקב"ה חי וקיים לעד, כך לא שייך שום שינוי בחלק מהכלל, והוא נשאר תמיד זך וטהור לעד ולנצח נצחים. ולפי"ד יבואר באופן נפלא מאד למה נפסק להלכה (יו"ד סי' רסח ס"ב) שצריך לומר לגר הבא להתגייר, שעם ישראל מתקיים ואינו כלה, וכל הפורעניות שבאות עליהם באורך הגלות, כולם הם לטובתם שלא יכלו. והיינו כדי שידעו את מעלתם של ישראל שיש לכל אחד ואחד חלק אלקי ממעל שלא יכלה לעולם.

א. לפי פשוטו של מקרא 'שנית' הוא מלשון שינוי, שהקב"ה אומר, שאעפ"י שאני מאריך אפי, אין זה מחמת ששינית את דעתי עלי מבראשונה לאהוב את הרע ולשנוא הטוב (פירושו ראשון ברש"י). ולפי מדרשו (פירושו שני שם) 'שנית' הוא מלשון כפל, לכפול את הדבר שנית, והיינו שהקב"ה אומר, שלא הכיתי לאומה פעם אחת ושנית להכותה שנית, לפי שאותה אומה כבר כלתה בהכאה הראשונה, אבל אתם בני יעקב אף שהכיתי אתכם כמה פעמים 'לא כליתם' כיון שאני מעניש אתכם מעט מעט, ועל כן אינכם כלים, וכענין מה שנאמר (דברים לג, כג) 'חצי אכלה בם' [ואף שזה כתוב בקללה, מ"מ מרומז כאן גם ברכה, שכביכול הקב"ה אומר] חצי כלים ואין ישראל כלים.

ועיין ברבינו בחיי (שמות ג, א) שזה רמז הקב"ה למשה בסנה - שאף שהוא בוער באש הצרות, עכ"ז הסנה איננו אוכל והוא

בבחינת 'עוד מעט ואין רשע', שיש לכל אחד מישראל מקום מעט ששום רשע אין מגיע לשם והוא נשאר לעולם זך וטהור¹. **עליה כתיב השוכן אתם בתוך טומאותם** (ויקרא טז, טז) ודרשו חז"ל² אפילו בזמן שהם טמאים שכינה שרויה ביניהם, ולכאורה אין יתכן שהקב"ה שהוא קדוש וטהור ישיר במקום טומאה ח"ו, אלא צריך לומר שהכוונה שהשראת השכינה היא החלק אלקי אשר נטועה ומושרשת בכל איש ישראל, ולעולם היא נשאת בקדושתה וטהרתה, כי היא ממקור מחצב נשמת ישראל מתחת כסא כבודו ששם הוא שורש נשמת כל ישראל³, כמאמר חז"ל⁴ (ב"ר פב, ב) **צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד**, ויעקב הוא כינוי אל נשמת ישראל החלק אלקי ממעל, כמאמר הכתוב 'כי חלק

יחטאו ועומדים בשפל המצב, ואפילו אם כבר נתמלא סאתם לגמרי עד **שעל פי הדין מחויבים הם כליה חלילה**, עם כל זאת **כאשר ישובו אל ה'**, **ויצעקו מעומק לבם אל אביהם שבשמים** על כל מה שעשו נגד רצונו ית', **אז נתעורר עליהם רחמים רבים ממקור הרחמים**, ולכן אף שאינם ראויים לישועה ח"ו, מכל מקום הקב"ה יושיעם למען שמו, **מבחינת 'למעני למעני אעשה'** (ישעיה מח, יא) כדי שלא יתחלל שמו בגוים⁵.

והטעם שנשתנו בזה ישראל מכל אומות העולם, **כי באמת⁶ הנקודה הפנימית השוכן בקרב כל ישראל**, שהיא החלק אלקי ממועל, **בנקודה הזאת לא יגע שום רע וחטא ועון ואשמה חלילה**,

הערות וציגים

לה, הוא שזוכה מצד אבותיו, ירושה מאבותינו הקדושים, הוא החלק יעקב שנטבע בקרבו, ובבחינת ירית לה יוכל כל איש מישראל לבא לבחינת סור מרע בטבעו המושרש בו מאבות הקדושים, ונשמתן של ישראל נחצבה מתחת כסא כבודו, וענין זה רמזו לנו חז"ל באמרם צורתו של יעקב חקוקה בכסה⁷, וזה הוא בחינת ירית לה, וידוע דברי מרן אדמו"ר הזקן מוהר"י מווארקא על אמרם ז"ל, אעפ"י שחטא ישראל הוא, דאף אם יזיד וירשיע לא יפגום נפשו ונקודתו הפנימית הוא החלק יעקב אשר בו, וזה ה' תפילת יעקב אבינו ע"ה 'בקהלם אל תחד כבודי', שלא יגיע חטא בניו לנקודתו, כדי שיע"ז יוכלו לחזור בתשובה ע"י ניצוץ האש, כש"נ 'וה' בית יעקב אש', ויהי' בכחם לשרוף הכל כל ההבלים והמסכים והכיסויים שעל הנקודה הזאת ויחזרו בתשובה, וזה אעפ"י שחטא ישראל הוא, שנשאר בקרבו השארת ישראל הוא החלק יעקב.

ז. במדרש שם איתא 'איקונין של יעקב קבועין בכסא' ועיין בחולין (אס). בפרוש הכתוב 'והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, יורדים ומסתכלים בצורתו למטה, ועולים ומסתכלים בצורתו למעלה. והלשון שכתוב רבינו 'צורתו של יעקב חקוקה בכסא כבודו' הוא הביאור בדברי המדרש, וכדברי המהרש"א שם בחולין שהמלאכים עולים ומסתכלים למעלה, היינו בדמות אדם שחקוקה בכסא שהוא צורתו של יעקב ע"ש.

ב. פרש"י למעני אעשה - למען שמי הקדוש, שלא יחולל שמי כשאכרית אתכם ח"ו. ועל כפל הלשון כתב הרד"ק דרצה לומר למען שמי ולמען תהלתי.

ג. ר"ל כן הוא מצד האמת, ולא במתנת חנם, וממילא אין מדת הדין יכולה לבוא בטענה על זה.

ד. כן מביא רבינו בכמה מקומות בשם הרבי ר' ברוך ממעזבוז ז"ע. ויסודתו בהררי קודש מדברי האריז"ל (עין הדעת טוב פרשת כיתצא, לקוטי תורה להאריז"ל פרשת שלח) דאי אפשר בשום אופן שישלוט איזה פגם בנשמה, דמיד שעולה בלב האדם לעבור ח"ו על איזה רצון השי"ת מסתלק ממנו בחינת נשמה, ומהאי טעמא הנשמה היא בבחינת גר ע"ש.

ה. כך אמרו בגמרא יומא (נז, א) אמר ליה האי צדוקי לרבי חנינא, השתא בני טמאים אתם, דכתיב 'טומאתה בשוליה' (וממילא אין השכינה שרויה בינכם), אמר ליה, תא חזי מה כתיב בהו, 'השוכן אתם בתוך טומאותם', אפילו בזמן שהם טמאים שכינה שרויה ביניהם.

ו. עיין מש"כ בזה רבינו בפרשת בהר אות ד וז"ל: איתא בתיקונים ובסה"ק דיש שני בחינות, בחינת זכה לה ובחינת ירית לה, בחינת 'זכה לה', שהוא שזוכה לקדושת הנפש ולהאירה ע"י פעולותיו הכרוניות, ובמדת זכה לה יוכל לבוא לשימירת המ"ע, לזכך את נפשו ולקיים כל המ"ע, בחי' 'ירית

וזה הוא דברי המדרש כיון ש'הוא' חפץ בגאולתכם, כנודע דברי הזוה"ק (ח"א קנו): על הכתוב 'ועבד הלוי הוא' (במדבר יח, כג) שעולם העליון שהוא הבינה נקרא 'הוא' בלשון נסתר, לפי שהוא סתום ואינו מגולה, [ועבודת הלויים עולה עד לעולם הבינה], וזהו שאמר הואיל ו'הוא' חפץ בגאולתכם, היינו שמשה רבינו השיב לישראל ששאלו אותו איך אנו נגאלים, לפי שהתעורר עתה רצון העליון ממקום גבוה מעל גבוה לפדות אתכם, למען כבודו, שלא יתחלל שמו וחלקו, ולכן אינו מביט בעבודה זרה שלכם, אלא מדלג ומקפץ על ההרים והגבעות, זו עבודה זרה, שאינו מסתכל עתה בחלק הרע אלא בחלק הטוב שבכם, והתעוררות הרחמים ממקום זה אין לשום נברא שום תפיסה ושכל איך יוכל להיות רחמים כזה, וממילא אי אפשר בשום אופן שתבינו איך אתם נגאלים בשעה שכל מצרים מטונפת מעבודה זרה שלכם, כי אין לכם שום חשבון ותפיסה בזה, עכלה"ק.

עך כאן דברי רבינו האדה"ז

ומכאן והלאה מומשיך רבינו ומוסיף לבאר עוד תוספת ביאור, ומה שיש לנו ללמוד מכל זה בדרכי העבודה ככלל, ובעניני העבודה של חודש ניסן וההכנה לחג הפסח ואכילת מצות כפרט.

ככל שנה מתעורר הרצון העליון שהיה אז, אבל צריך לעשות לזה אתערותא דלתתא, והוא ע"י

ה' עמו יעקב חבל נחלתו". וכשנתעורר רחמים ורצון העליון, שהוא רחמים ממקום גבוה מאד שאין שם שום קטרוג ודין וכדלהלן, אז הקב"ה הצופה ומביט בתוך פנימיותם של ישראל ובוחר לבבות, מתעורר ברחמיו לעמו ומסתכל להנקודה הפנימית שבהם, שהוא חלקו יתברך, ושם אין אפילו שום רושם של חטא, ומרחם על חלקו, וזה הוא כוונת הכתוב 'למעני למעני אעשה' היינו למען החלק אלקי שיש בכם.

ומקום הרחמים הזה ששם הקב"ה מרחם רק למענו הוא מקום גבוה מאוד נעלה, וגם ממלאכי השמים נסתר מקום זה, וממילא אינם יכולים לבוא שם לקטרג, וגם לא ישיגו בשום השגה את גודל הרחמנות הזו, ובמקום הזה אשר שם נמצא רק אני ה' חוקר לב ובוחר כליות, הרואה את פנימיות הטוב של האדם, הוא לבדו יודע ומתוך ההתבוננות על נקודה הטובה הזו הוא מרחם על עמו, 'וממקומו' דייקא - שרק הוא נמצא שם לבדו, משם הוא יפן ברחמיו לעמו. ובמדת הרחמים שמתעורר במקום גבוה הזאת, נפדו מבית עבדים ונגאלו ישראל ממצרים, כמה דאת אמרת (הגדה של פסח) בפירוש מאמר הכתוב 'ועברתי בארץ מצרים וגו'. אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, היינו שהתעוררות הרחמים בא ממקום שלא נתגלה המקום הזה לשום נברא בעולם, ולא מלאך ולא שרף יודעים מקום זה, כי הוא מקום גבוה מאד ואינם יכולים להיכנס שם.

הערות וצייונים

בזה למה נקרא בשם 'חלק [או נחלת] יעקב' [וחלק מהביאור בשיטתו זה לקוח משם ראה בהערה ג]. וע"ע באמרי מנחם פרשת שמות אות כב.

ח. 'חלק ה' הוא שורש הנשמה למעלה, ויעקב חבל נחלתו הוא חלק הנשמה למטה, עיין באגרת התשובה לבעל התניא פרק ד-ה. ועיין מש"כ רבינו בפרשת ויחי אות ג ביאור ארוך

לא היו יכולים יותר, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו.^{יא}

ואיך נבוא גם אנחנו עתה בעת החושך הזה, לזכות לאיזה אתערותא דלתתא מעומק הלב מעין האתערותא דלתתא של צעקת בני ישראל שהיה אז. הוא^{יב} על ידי שנתבונן ברוממות החלק אלקי ממעל הקדוש הזאת, ואיך הורד והושפל מאיגרא רמה - מקום גבוה וקדוש לבירא עמיקתא - למקום נמוך ושפל, וכל איש [אפילו מי שהוא נקי מחטאות נעורים] יודע נגעי לבבו עד כמה החשיך אור יקר הזה, ואף אם אמנם אין נוגע שום פגם בחלק הקדוש הזה, אבל מחמת החטאים או אפילו מחמת הרהורים לא טובים נחשך אורה, ובכמה כסויין הוא נתכסה, כמויך דמכסי על חטתא - הקליפה שמכסה את החיטה, וכעננא דמכסי על שמישא וכעננים המכסים את השמש, שאף שהחיטה והשמש נמצאים בעצם, אבל בפועל אין רואים אותם, והם כמי שאינם כלל, וכשהוא נותן לב להתבונן בזה, מיד הוא נרתע לאחוריו, מחמת פחד ובושה, ויודע שהוא בריה קלה שפילה אפילה, במה שעשה עצמו מרכבה לטומאה ולסטרא אחרא, ומתוך ההכרה והכאב על עומק שפלותו יצעק

שמחבונן התבוננות אמיתי ברוממות החלק אלקי ממועל, ואיך הורד והושפל מצבה, וצועק אל ה', עי"ז מעורר ג"כ למעלה שיסתכלו על הניצוין הקדוש שלו, וירחמו עליו כבח אותו ניצוין הקדוש.

והנה אף אם אמת נכון הדבר, כי כן הוא, שישראל לא נגאלו ממצרים בזכותם כלל, ואדרבה כל מצרים היתה מטונפת מע"ז שלהם, אבל עם כל זאת התעורר עליהם רחמים רבים ממקום עליון גבוה מאד, ודבר זה חוזר וניעור בכל שנה ושנה בליל התקדש חג, ששוב מתעורר הרצון העליון לרחם על ישראל מאותו מקום גבוה כאשר היה אז, ולא רק בליל התקדש חג אלא כן הוא גם בכל החודש הזה, נתעורר הרחמים והרצון שהיה אז, אבל ידוע שאין שום דבר מתעורר למעלה עד שאין מעוררים אותו מלמטה^{יג}, וגם אז בצאת ישראל ממצרים, אעפ"י שכבר הגיע זמן גאולתם, מכל מקום לא היה ההתעוררות הזאת אלא על ידי 'ויצעקו בני ישראל', ולא נאמר לשון תפילה אלא לשון צעקה, כי היתה זאת צעקה גדולה ועמוקה מקרב לבם, וזאת היתה אתערותא דלתתא [ההתעוררות מלמטה] הראשונה שלהם, והיה די להם בזה הצעקה כי

הערות וציורים

יא. כן כתב רבינו להלן אות ג, וכתב שם: כי אף שהזמן מעורר הרחמים והרצון שהיה אז, על כל פנים צריך לאיזה אתערותא דלתתא, ובמה יזכה קרויך מחומר לזה ע"ש. ועוד כתב שם: והלואי שגם אנו נזכה לזעוק ממקור לבינו אוי ואבוי באמת כמו שהם צעקו להיות איזה אתערותא דלתתא מעין אתערותא דלתתא שהיה אז.

יב. כל הביאור בדברי רבינו הוא על פי דברי רבינו בפ' ויחי אות ד, סוכות אות כ, ועל פי דברי בעל התניא בפרק כט-לא [שהביאו רבינו במאמריו לשבת שובה אות ו], וראוי לעיין שם היטב, כי לא הבאנו בביאור אלא מקצת מן המקצת מדבריו. ועיין עוד במה שכתב בליקוטי תורה שלו פרשת חקת דף סה:

ט. עיין דברים נפלאים בענין זה מש"כ רבינו בפרשת חיי שרה אות ה ד"ה והרמז וד"ה וזה, וביתר ביאור ועומק עיין בפרשת תרומה אות ח ד"ה והענין.

י. כן כתב הרמב"ן בפרשת שמות (ב, כד) על הכתוב 'וישמע אלקים את נאקתם' דאף על פי שכבר נשלם הזמן שגוד עליהם, עם כל זאת לא היו ראוים להגאל, [כי לא עזבו את שיקוציהם ואת גילוליהם כמבואר ביחזקאל (ה, כ)], אלא מפני הצעקה קבל תפלתם ברחמיו. והזכירו הפייטן ביוצר לשבת החדש: נאקה החישה קץ הפלאות - ופירושו שהצעקה והאנקה שצעקו בני ישראל מקושי השעבוד מיהרה את זמן קץ הגלות שהיה מופלא ומופחד מהם, שלא ידעו מתי יגאלו.

אמנם ידעתי מתוך ההתבוננות את פשעי ונגעי לבבי, איך שהחשכתי את אורה על ידי שפגמתי בחלק יקר כזה, והורדתי לבירא עמיקתא למקום נמוך ושפל, מכל מקום מזה בעצמו אתנחם, ואחזק את עצמי, כי עוד יש תקוה ולא נאבד תוחלתי, וזה 'על כן' - בגלל החלק אלקי שבקרבני - 'אוחיל לו' - אקוה לו ואחזק את עצמי^{טו}. אבל אילו לא היה מתבונן בחלקו כלל, היה יכול להגיע עי"ז לשפל המצב עד הדיוטא התחונתה שאין למטה הימנה ח"ו^{טז}.

הסימן לאדם שכואב באמת את שפל מצבו מפאת החלק אלקי שבקרבני ואינו מדומיין בזה, הוא על ידי אהבת ישראל והתחברות עם הכלל ישראל, ואז כמו שהוא מעורר על עצמו רחמים כך גם הוא מעורר על כל ישראל רחמים שיתבוננו למעלה בפנימיות חלקם שבקרבם

וכאשר כל זה נתאמת כן בלבו במחשבה אמיתית ולא בדמיון, ואין ברוחו רמיה ח"ו^י, ממילא נעשה

הערות וציורים

שער ר"ל השערות הלב, לדופקי בתשובה, להמעוררים בכח החיצון אפי' רק בדפיקה בעלמא.

יד. על פי דברי רבינו בפרשת ויחי אות ג, ובמאמריו לסוכות אות כא.

טו. עיין היטב מש"כ רבינו בפרשת ויחי אות ג ד"ה ויחי, ובהגדה של פסח אות מה ד"ה צפון בוך. ובפרשת בהר אות ד. ובסוכות אות כא.

טז. כן כתב רבינו במאמריו לפורים אות ד.

יז. להבנת עומק הענין עיין מש"כ רבינו בפרשת פקודי אות א ד"ה וזה יש [וכן כתב בפרשת קדושים אות א ע"ש], כי בעלמא דשיקרא, אף אם האדם נדמה לו שיודע בעצמו שלא תיקן ולא עשה מאומה, הוא רק דמיון! אבל האמת שדעתו ודמיונו הוא שעשה כל מה שמוטל עליו לעשות, וזה הוא מש"כ כאן שצריך ההתבוננות להיות באמת ולא ברוח רמיה. והסימן לזה הוא מה שכתב רבינו בהמשך הדברים בענין אהבת רעים.

ויתחנן אל ה' לפייסו ולרצותו, על אשר פגם בחלקו יתברך, והחשיך אורה. ועם כל זאת אינו נכנס לעצבות ויאוש ח"ו, אלא אדרבה, מזה בעצמו שהוא יודע ומתבונן בחלק הקדוש הזה, הוא מחזק את עצמו, ויודע בטח שעוד יש תקוה למחלתו, כי חלק זה לעולם אינו מת ועוד נשאר בו קוסטא דחיותא - מעט אור וחיות דקדושה שמאיר בו ומחיה אותו, ויכול ליקח אפילו ניצוץ אחד שאפילו אם הוא ניצוץ קטן ביותר, מכל מקום הוא יכול לבטש בניצוץ הזה, לנפחה ולהאירה בתכלית שלימותה כבתחילה^י, ועל ידי זה להאיר את כל חשכת לבו ולהחיות את נפשו להשאר בחיים חיותו ולקדשו לעבודת השי"ת, כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך^{יא}, כמה דאת אמר (איכה ג, כד) 'חלקי ה' אמרה נפשי על כן אוחיל לו', פירוש: יען שיש בי חלק אלקי ממועל שהוא קדוש וכולו אור נוגה ולא חושך, ומזה שידעתי שחלק ה' בקרבי, וגם אם

יג. במאמרי ראש השנה אות יא מבאר רבינו איך מבטשין ומאירין את האור הפנימיות ולהוציאה מן העלם אל הגילוי, וזלה ק: ידוע שדרכו של היצה"ר להעציב ולהשפיל את האדם אפילו בימים הנוראים, באמרו איך יערב לבך להרים ראש ולמלא מילי קדם מלכא עילאה, הלא אינך מרגיש שום הארה והתעוררות דקדושה, וכונתו כי בנפילה ניחא לי' דליקני, וע"ז אמר שלמה המלך ע"ה 'כל אשר תמצא ירך לעשות בכוחך עשה', היינו אף בכח החיצון, עד שיתעורר אור הפנימיות, ואולי זהו כוונת הזוה"ק אעא דלא סליק נהורי' יבטשון בי' ואנהירי גופא דלא סלקא בי' נהורא דנשמתא יבטשון בי' וכו', כי מוטבע ומושרש בנפשיות ישראל אהבת ד', כי נשמתא ד'ישראל נחצבת מתחת כסא כבודו, רק ע"י החטאים האהבה נסתרת, וצריך כאו"א להביאה מההעלם אל הגילוי, וע"י התעוררות כח החיצון יערה עליו רוח ממרום כפי יגיעתו והכנתו, וכמו"ש הזוה"ק נודע בשערים וגו' לפום מה דמשער בלבי כל חד, וזהו וכל מאמינים שהוא עונה לחש, היינו להנקודה הפנימית המוסתרת ומוצנעת, הפותח

עבור כלל ישראל, שגם עליהם ירחם ה' **להתבונן** עליהם מלמעלה **בפנימיות לבם חלק אלקי אשר בקרבם** שהוא טוב וקדוש בלי פגם, ומכח זה להשפיע עליהם רחמים אף אם אין ראויים לכך^א.

רמזי הפסוקים בענין זה, וענין לקיחת האיזוב, כי האמונה היא העיקר יסוד הישראלי ועל ידי שאדם פוגם בה נקרא חלה ברגליו, ואין שום רפואה לזה רק שיבטל ויכניע את עצמו ויאמין באמונה פשוטה בלי התבוננות יתירה, ואז ושב ורפא לו

וזה הוא רמז הכתוב (שמות יב, ג) **'ויקחו להם איש שה לבית אבות'**, [שה' רומז לישראל שנקראו שה כמאה"כ שה פזורה ישראל] **'בית אבות'** רומז ליעקב המובחר שבאבות, **היינו** שהקב"ה רמז בזה למשה שיאמר לישראל שכל אחד צריך **להתבונן בפנימיות נקודת הנפש שבישראל, והיא היא החלק יעקב שורש מובחר האבות, ולכן נצטוו לקחת 'אגודת איזוב' כי על ידי האיזוב יזכור שהוא צריך להשפיל את עצמו כאיזוב, ויאמין בה' באמונה פשוטה כי הוא כל יכול, ומקבל תשובת פושעי עמו ישראל**

הערות וציגים

א. וְגו' ככל אשר אשר עשה לכם ה' אלקיכם במצרים לעיניך, שכל הניסים היו למען שתזכו לאחדות ולאגודה אחת, שיעה מ'לכם' היינו מהכלל, אגודה אחת, וזהו 'לעיניך' בלשון יחיד.

ב. על פי דברי רבינו בפרשת וירא אות יא ד"ה ו"ב שכתב בענין זה וז"ל: ואהבת לרעך כמוך אני ה', היינו ע"י אהבת ואחות רעים, משפיעים כאו"א לזולתו תורת ד' תמימה, אף שחברו אינו כדאי וראוי שיאהב אותו, **ובאתערותא דלתתא מעורר "אני ה"**, מדת הרחמים דלעילא המרומז להוי"ב"ה **אף למי שאינו ראוי, והיינו שמוסיף כח ועוז וחיות שאין לה הפסק למדה"ר להתפשט בעולם ולהשפיע השפעות טובות בעולם, השפעה שאין לה סוף, כרצונו הטוב ית"ש להעניק לעולם מזיו ברכתו, כי הוא המנהיג העולם במדת הרחמים.**

באמת **שפל בעיניו, וסימן מובהק לזה הוא, כי יכבד לכל יראי ה'** ואפילו **לכל איש פשוט מישראל"ה**, **בחושבו כי הרי זה ודאי שגם בהם נמצא אור יקר ומופלא הזה, והם בלי ספק לא פגמו כל כך כמו שהוא פגם"ט, וממילא נעשה אוהב לכל איש ישראל באמת** ולא בדמיון ורמיה, ואוהבם **כנפשו ממש**, שהרי גם את נפשו הוא אוהב אעפ"י שיודע עד כמה שחטא, **והכל בא לו על ידי הסתכלותו באור יקר ומופלא, חלק אלקי אשר בקרבנו**, ומכח אותו החלק והניצוץ הקדוש התחזק בתקוותו ובטחונו בה', אם כן על אחת כמה וכמה כל איש מישראל שגם לו יש את אותו החלק, והוא לא פגם בה כמוהו, הרי בודאי שצריך לאהוב אותו אהבה אמיתית בכל לב, כי כמו שצריך לאהוב את השי"ת, כך צריך לאהוב כל חלק וחלק ממנו יתברך^ב. **ועל ידי** אתערותא דלתתא זו בזה הוא **מעורר גם כן** אתערותא דלעילא **למעלה, להסתכל ולהתבונן בניצוץ הקדוש אשר בפנימיות לבו, ומעורר בזה** עליו רחמים מרובים ממקור הרחמים ממקום גבוה מאד, **וכשהוא אוהב לכל אחד מישראל וגם מחבר וכולל את עצמו עם הכלל ישראל, ממילא מעורר גם כן הרחמים הזה**

יח. עיין בפרשת ויחי אות ד, ועוד הרבה מקומות שסימן להכנעה אמיתית היא אחדות ואהבת רעים עם כל אחד מישראל בלי יוצא מהכלל.

יט. ואם יש לו ספק בדבר וחושב שחברו יותר גרוע ממנו, הרי זה סימן שאין הכנעתו שלמה ואמיתית כנ"ל בהערה הסמוך לעיל, וכן כתב רבינו בפרשת שמות אות ד ד"ה מרחוק, **שאם יחשוב האדם שהוא בחינת מה אך גם חברו הוא בחינת אין, אין זה עונה אלא בחינת עולם התווה שהוא נקודות שאין להם חיבור זה עם זה**, ע"ש באורך. וע"ע עוד להלן בהערה אות כא.

כ. על פי דברי רבינו בפרשת נשא אות ד (ועוד מקומות): וע"ש עוד מה שהביא מאביו רבינו האדה"ז ז"ע בפירוש הכתוב (דברים, לד): לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים

עד היום. והרמז בזה היינו, כי על ידי שאדם פוגם באמונה שהיא העיקר יסוד הישראלי, כי אמונה היא עזה כחומה והיא מעמדת את האדם כעמוד ברזל, ואף כל הרוחות שבעולם אם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו²², וכשהוא חסר אמונה זו נקרא **חלה ברגליו**, כי רגלים נקראו [בקריאה בעלמא ולא שהם גוף וגשמיות ח"ו²³] **בחכמי האמת** (תיקו"ז יז. זוה"ק ח"ג רל. במאמר פתח אליהו) **נצח והוד', תרין ירכי קשוט**, שני שוקים [רגלי] אמת²⁴, **שהם מרומזים לאמונה כמבואר בספרים הקדושים** (תיקו"ז זה: עבודת ישראל סוף פרשת ראה, ועוד), **ואין שום רפואה שיכול להועיל לבוא לאמונה שלמה**, וצריך לזה **רק לטפול לו גללי בהמה**, להדביק עצמו באיזוב - במדת הכנעה²⁵, **היינו לידע כי הוא נבער מדעת**

וברגע אחד יכול להוציאו מאפילה לאור גדול, להאיר בו את אור הנעבר הטמון בחלק אלקי שבקרבו²⁶. **וזה הוא המכוון** בענין האיזוב **ממאמר חז"ל** (שהש"ר ג, ב, ג) על הכתוב 'ולקחתם אגודת איזוב' שאמר משה לישראל, אם אתם מבקשים להגאל בדבר קל אתם נגאלים, ואמר להם **משל לאחד שלקה ברגליו, וחזר על כל הרופאים ולא נתרפא, ובא איש אחד ואמר לו** אם אתה מבקש להתרפאות בדבר קל אתה מתרפא, **טפול הדבק לך גללי בהמה** לדרגליך **ותתרפא** ואינך צריך לסמים יקרים מכל הרופאים שחזרת עליהם, כך אמר משה לישראל אם אתם מבקשים להגאל, בדבר קל אתם נגאלים, במה שאמר הכתוב 'ולקחתם אגודת איזוב וטבלתם' ואינכם צריכים לכל האלילים ועבודות זרות שעבדתם

הערות וצינים

הם בנצח והוד, כי בנצח שאין שם אחיזה להכחיש נקרא אמת, אבל בהוד שהוא משכן המלכות ומתאחים החיצונים להכחיש את מציאות ה', על כן אינה כבחינת אמת שניכר בה תמיד בלא הכחשה, ומי שמסיר המסך המבדיל נקרא 'מאמין' ולכן נקרא בשם 'הוד' כי מודים מכלל דפליגי - והודאה שייך רק אחרי שנחלקו, ואחד מודה אחד לחברו שהוא צודק, וכן במלכות הבורא ב"ה דאיהי בהוד, הגם שיש כופרים בארץ המכחישים ואומרים לא הוא, מכל מקום אייה אמונה דיליה, פירוש, כנסת ישראל מאמנת בדודה ואומרת אתה הוא מלכי לעולם ואין זולתך.

הקדמה ב. והנה הרה"ק הבעל התניא כותב בספרו תורה אור (פ' כי תשא פה, ג) בבאור הכתוב (דברים יד, א) 'בנים אתם לה' אלקיכם', כי ברא הוא כרעא [רגלון] של אביו (עירובין ע:): וא"כ כל ישראל הם בבחינת כרעא דקוב"ה, ועומק המכוון בזה הוא שאף אם אמנם הבן הוא מציאות בפני עצמו והוא נחשב רק כרגלי אביו, אבל הוא עצם אחד עם אביו, ונחשב שהוא חלק מהאב ממש, וכמו שהרגל בטל בתכלית הביטול לאדם, שאינו הולך מעצמו לשום מקום אלא למקום שהאדם מורה לו ללכת, ואין לו אפילו שום רצון עצמי, כך גם צריך האדם לעשות את עצמו כרגל לפני הקב"ה, דהיינו להתבטל אליו בתכלית הביטול, שלא יהיה לו אפילו שום רצון אחר זולת רצון הבוית"ש.

כב. הפירוש בפסוק הוא על פי דברי רבינו להלן אות ג, ועין במאמרו להגדה של פסח אות ככה.

כג. לשון רבינו בפרשת לך לך אות י ד"ה והענין.

כד. כדי שלא נחשוב ח"ו שום גשמיות בענין הספירות כותב רבינו שהם **נקראו** - בקריאה בעלמא בשמות אלו כדי לשבר את האוזן, וכך הוא הלשון גם במאמר פתח אליהו **'ואתקראו'** בתיקונא דא, אבל באמת הם אורות עליונים שאין בהם השגה בשכל האנושי כלל.

כה. כענין שמצינו בגמרא (שבת קד.) קושטא קאי שיקרא לא קאי, כך גם 'נצח והוד' הם בחינת הרגלים שמעמידים את האדם בתכלית העמדה, ובלעדס לא יכול האדם לעשות מאומה, כי אי אפשר לגוף לעמוד אם לא על ידי הרגלים, ויבוא יותר בהערה דלהלן בסמוך.

כו. להבין היטב את עומק הענין נקדים שני הקדמות. **הקדמה א.** את דברי הרה"ק מקאזניץ ז"ע מה שמביא בספרו הק' עבודת ישראל סוף פרשת ראה בשם הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע לפרש את מאמר זוה"ק 'איהי אמת ואיהי אמונה דיליה', כי 'אמת' הוא הדבר הנראה לעינים ואי אפשר להכחישו ואין לנטות בו ימין ושמאל, כי זהב הוא זהב וכסף הוא כסף, אבל 'אמונה' נקרא הדבר שאפשר להכחישו ולומר לא הוא, ואעפ"כ הוא מודה מדבר ההוא מחמת אמונה שבקרבו. ולכן

ומרורים, שמבואר בזוה"ק (ח"ב מא. וה"ג רנד): שאכילת המצה היא סוד האמונה שהיא השכינה, שיישראל יצאו באותו הזמן מסוד אלהים אחרים והסטרטא אחרא, ונכנסו בסוד האמונה שהיא השכינה, ואכילת הפסח עם מצות ומרורים בא להראות את השתתפות השכינה (הרמוזה במצת חסר וי"ו) יחד עם ישראל במרירות שלהם, ולהראות את כל מה שעשו לישראל במצרים באותה הגלות והשעבוד הקשה. וכן הוא מבואר **בספרים הקדושים** (שער הכוונות לפסח דרוש ה, שלה"ק מס' פסחים מצה שמורה ד"ה פיסקא מה נשתנה, סידורו של שבת ח"א שורש השביעי ענף ב, ועוד), **שגם המה מרומזים לביטול כל המחשבות**

רעות, ולהאמין באמונה שלימה בו יתברך שמו, וזהו רמז הכתוב 'בבית אחד יאכל' (שמות יב, מו) **תרגמו אונקלוס הגר** שלא כפשוטו של מקרא בביתא חדא, אלא תרגם **'בחבורא חדא' יתאכל** שיש לאוכלו ב'חבורה אחת'. ואף שלפירוש הפשוט הכוונה לאסור עקירה ממקום למקום, אבל פנימיות הענין מורה ענין 'בית אחד' היינו שצריך להיות נאכל ב'חבורה אחת' בהתחברות **על ידי אהבת ריעים,**

ובהמות הייתי עמך, ושלא יחשוב את עצמו לחכם ומחוכם ומבין², אלא **יאמין אמונה פשוטה בלי התבוננות יתירה** ובלי שום פקפוק כלל, **ואז ושב ורפא לו** לכל תחלואי נפשו האומללה, בקלקול מוחו במחשבות זרות והבלי עולם הזה^{כח}.

עיקר הכנה לאכילת הפסח [וכוונן הזה לאכילת המצה] שיהיה נאכל כראוי ובטהרה, וכביטול כל המחשבות זרות כרצון הכבו"ה, הוא על ידי אגודת ריעים האהובים, כי עיקר ההכנה וטהרה הנחוצה להקרבן פסח הוא אסיפת המניין בהתבטלות ואגודתם יחד.

ורק על ידי הביטול כאיזוב יהיה ביכולתו **למנות את עצמו על הפסח,** ולא די במה שרק נמנה על הפסח אלא עיקר המכוון בזה הוא **שיאחד את לבו עם המנויים** באחדות אמיתי הניכר מתוך אהבה רבה ואהבת עולם שיש לו לכל אחד מישראל כנ"ל, **ורק אז נקראים כל המנויים 'חבורה'** מחמת **שנתחברו יחד** כאיש אחד בלב אחד. **ואחר כך יזכו על ידי אחדותם לאכילת הפסח על מצות**

הערות וציורים

ואז ושב ורפא לו.

כז. כך כותב רבינו בפ' נשא אות ה' ז"ל: האדם שפוגם באמונה שהוא עיקר יסוד הישראלי, היינו שרוצה להיות חכם ומחוכם יותר מכל האדם אשר על פני האדמה, וכל העולם נחשבים בעיניו כשוטים ופתאים, ומקלקל מוחו במח"ז והבלי עניני עוה"ז, נקרא חלה ברגליו... ואין שום רפואה לזה רק לטפול לו גללי בהמה, היינו לידע כי הוא נבער מדעת, ובהמות הייתי עמך, בלי שום חכמות וחקירות והתבוננות, ואז ושב ורפא לו.

כח. בתוך דבריו דלעיל (בפ' נשא) מוסיף רבינו: ומי לנו גדול מהבעש"ט הקדוש בגודל השגות והגדלות שא"ל לצייר, שאמר קודם פטירתו אני מניח כל השגות והמדרגות איך בין א נאר און גלייב.

על פי שני הקדמות אלו נבין את עומק דברי רבינו מה שכתב **על ידי שאדם פוגם באמונה שהיא העיקר יסוד הישראלי** [כמו שנתבאר בביאור] **נקרא חלה ברגליו,** והענין בזה הוא, כי **רגלים נקראו בחכמי האמת נצח והוד, תרין ירכי קשוט,** [כמבואר לעיל] **שהם מרומזים לאמונה כמבואר בספרים הקדושים** [שהובא לעיל], וא"כ שני הרגליים הם בבחינת 'אמת ואמונה' ואי אפשר לאמת בלא אמונה וכן א"א לאמונה בלא אמת, וכשחסר אחד מהם הוא לוקה בשתי רגליו ולכן **אין שום רפואה לזה רק לטפול לו גללי בהמה,** להיות כרעא דאבוה בהתבטלות ממש בתכלית הביטול, **היינו לידע כי הוא נבער מדעת ובהמות הייתי עמך,** וגם את ההשגות שיש לו ניח - כדברי הבעש"ט הק' [להלן בהערה כח], והטעם, כי ההשגות אינם הרגלים ועמוד הברזל שמעמידים את האדם, אלא **ויאמין אמונה פשוטה בלי התבוננות יתירה,**

שיכול לקחת את השברים ולצרפן בהסקה לכלי חדש^{לא}. וזה בא להורות על דרך הרמז, לכל אותם שנטמאו בחטאים רח"ל, ואפילו אותן חטאים שלא נטהרו על ידי טבילה, וכמעט שתשובתן קשה, כמבואר בספרים הקדושים (זה"ק ח"א סב.), אף על פי כן שבירתן היא טהרתן - היינו הביטול וההתחברות לכלל ישראל יש בו כח טהרה גדולה כל כך עד שהוא מועיל להם לכפר אפילו את החטאים האלה, ועל דרך אומרים ז"ל (יומא ו): **טומאה דחוויה היא בציבור**, הרמז בזה שבכח קדושת הציבור אפשר לדחות את כל הטומאה, ולא זו בלבד אלא אף גם הביטול וההתחברות לכלל ישראל מועיל שלא יטמאו ח"ו, וכמאמר חז"ל (בתורת כהנים והובא ברש"י ז"ל ויקרא יא, לח) **שכל זמן שהתבואה וכל זרע זרוע עדיין מחוברת לארץ, לא יוכשרו לקבל טומאה, רק בתלוש אז** יכולה להיות מוכשרת לקבל טומאה, וכיון דכתיב (ירמיה ב, ג) **'קודש ישראל לה' ראשית תבואתו, הרי שישראל נקראים תבואה**, וא"כ דינים שווה, ולכן בזמן שישראל נאספים ומחוברים יחד, אז המה מחוברים בשרשם וכדברינו לעיל, ולא יכשרו לקבלת טומאה ח"ו, מה שאין כן בתלושים, כאשר המה נפרדים זה מזה, אז הם נתלשים

ורק על ידי הביטול זוכה לאכול הפסח במחשבות קדושות, ולולא הביטול הוא עדיין אחוז בקליפות וסטרטא אחרא רח"ל, ועתה בעוה"ר כשנחבר בית תפארתינו, צריך לכל זה לצורך אכילת המצה שהיא במקום אכילת פסח, וכל העבודה והסגולות שיש בקרבן פסח יש באכילת המצה^{כט}, עד ישקיף וירא ה' וירושלים יבנה במהרה ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים ממוש.

כלי חרס שאין להם טהרה במקוה אף על פי כן שבירתן היא טהרתן, וזה בא לרמז שאפילו אותן חטאים שלא נטהרו על ידי טבילה, וכמעט שתשובתן קשה, אף על פי כן הביטול וההתחברות לכלל ישראל מועיל להם על העבר לכפרת החטאים האלה. וכן מועיל על העתיד שלא יחטאו ח"ו.

והאיש אשר איננו טהור נדחה מקרבן פסח, כי אינו נאכל אלא לטהורים, ועל ידי הביטול של כל אחד על חברו ואגודתו יחד באחדות אמיתי זוכה לטהרה הנחוצה לאכילת פסח, דהרי אפילו כלי חרס שנטמא אין להם טהרה במקוה, שנאמר (ויקרא טו, יב) **'וכלי חרס ישבר'** התורה העידה על כלי חרס שאינה יוצא מידי טומאה לעולם^ל, ואף על פי כן אמר הכתוב שבירתן זו היא טהרתן,

הערת וציונים

וע"ע במאוון של ישראל לפסח אות ה.

ל. עיין בפסחים ל: ובתוס' שם (ד"ה התורה העידה), שצריך לטהרתם בחינת 'פנים חדשות'

לא. עיין בתוס' זבחים צו. (ד"ה אלא) שכתבו שהתורה באה להשמיענו שאפילו שעל ידי השבירה אין הטעם הבלוע בו יוצא, מכל מקום די בשבירה, והוא רמז נאה לדברי רבינו בזה, כי בשבירה שהאדם שובר את לבו בהתבטלות לה' על ידי התבטלותו לכלל ישראל כדי שיצא ויטהר בזה מטומאתו.

ט. כמו שכתב רבינו בכמה ממאמריו הק' בענין זה, ונביא כמה מהם בקצרה ובלשונו הק': בכח האכילה ממיכלא דאסותא, וכשירצה באמת לשוב מדרכו הרעה, יוכל להתרפא ולצאת מאפילה לאור גדול (אות א). על ידי המצה הוא מושפע ביראה, ועל ידי היראה זוכה לתורה לשמה ולדברים הרבה (אות יח) על ידי אכילת המצה זוכים להכנעה וביטול, ולידע שהכל הוא מאתו ית"ש (שם, וע"ע אות מה). על ידי המצה זוכים לצאת מתאוות עוה"ז, ויערב לנו ידידותיך מנופת צוף וכל טעם (אות נ). בכח אכילת המצה נמשך כל הקדושה בקרבנו.

סותר את עצמו בזה, שאם שוחטים על היחיד א"כ למה צריך להשתדל שישחט על המרובים? ולפי הנ"ל מבואר שפיר, כי באמת להלכה שוחטים על היחיד, אך ביחידות קשה מאד להרגיש את החיות דקדושה על ידי הקרבן, כי **עיקר ההכנה וטהרה הנחוצה להקרבת פסח הוא אסיפת המנין ואגודתם יחד**, לכן העצה היעוצה היא שיהיה נמנה בחבורה וישתדל להיות בטל להכלל, כי הכלל ישראל טהור הוא, וכל המחובר לטהור טהור^{לב}.

ה' יטע בליבנו אהבתו ואהבת עמו ישראל באמת, ונזכה להכלל בתוך כלל ישראל, ולזכות על ידי זה לאמונה שלימה ולטהרה הנחוצה לקדושת המצה וחג הקדוש הבעל"ט, ולגאולת עולם לדעת את ה' מקטנים ועד גדולים, ולא יהיה עוד אור יקרות וקיפאון, שלא יהיה מכוסה עוד החלק אלקי והנקודה הפנימית, אשר היא עתה מוסתרת בהסתרות רבות, ומלאה הארץ דעה וגו', אמן סלה. (כתי"ק).

מהשורש, ומוכשרים הם לקבל טומאה ח"ו, וכן הוא אומר (הושע י"ב) 'חלק לבם עתה יאשמו', היינו העם שחלק לבם, אז הם יאשמו, היינו שנעשים אשמים וחטאים רח"ל, כי כשאינם מחוברים כאחד אלא תלושים זה מזה, תיכף ומיד הם מוכשרים לקבל טומאה רח"ל.

ביאור בפסק הרמב"ם שמשתדלין לעשות הקרבן פסח על הציבור, אף שפסק ברבי יהודה ששוחטים את הפסח על היחיד

ולזאת, עיקר הכנה לאכילת הפסח [ובזמן הזה לאכילת המצה כנ"ל] שיהיה נאכל כראוי ובטהרה כרצון הבוב"ה, הוא על ידי אגודת ריעים האהובים, ולכך פסק הרמב"ם (פ"ב מהלכות קרבן פסח ה"ב) שמשתדלין לעשות הקרבן פסח על הציבור, אף שפסק ברבי יהודה ששוחטים את הפסח על היחיד עיין שם, והקשה בכסף משנה שהרמב"ם

תמצית המאמר

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו

וזה הוא דברי המדרש כיון ש'הוא' חפץ בגאולתכם, היינו שהתעורר רצון העליון ממקום גבוה על גבוה לפדות אתכם, למען שמו וחלקו, מדלג ומקפץ על ההרים והגבעות, זו עבודה זרה, ואין לשום נברא שום תפיסה ושכל איך יוכל להיות רחמים כזה, ואין לכם שום חשבון ותפיסה בזה, עכדה"ק.

ורבינו מבאר ומוסיף בדבריו כי כן הוא בכל שנה ושנה בליל התקדש חג, מתעורר הרצון העליון כאשר היה אז, וכן בכל החודש הזה נתעורר הרחמים והרצון שהיה אז, אבל גם אז היה על ידי ויצעקו בני ישראל, צעקה מקרב לבם, וזאת היתה אתערותא דלתתא הראשונה שלהם, ואנחנו יכולים לבוא עתה בעת החושך הזה, לאיזה אתערותא דלתתא מעין האתערותא דלתתא שהיה אז. והוא על ידי שנתבונן ברוממות החלק הקדוש הזאת, ואיך הורד והושפל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, וכל איש יודע נגעי לבבו עד כמה החשיך אור יקר הזה, ויודע שהוא בריה קלה שפילה אפילה, ויצעק ויתחנן אל ה' לפייסו ולרצותו, על אשר פגם בחלקו

רבינו פותח בביאור דברי אביו האדה"ז על דברי המדרש חזית עה"כ 'קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות'. רבנן אמרי זה משה, בשעה שבא ואמר להם לישראל בחודש הזה אתם נגאלים, אמרו לו, משה רבינו, האיך אנו נגאלים, והלא כל מצרים מטונפת מעבודה זרה שלנו. אמר להם, הואיל והוא חפץ בגאולתכם, אינו מביט בעבודה זרה שלכם, ... ובחודש הזה אתם נגאלים, שנאמר (שמות יב, ב) החודש הזה לכם. דאף אם על פי הדין מחויבים כליה חלילה, כאשר ישוּבו אל ה' ויצעקו מעומק לבם אל אביהם שבשמים, אז נתעורר רחמים רבים ממקור הרחמים, מבחינת 'למעני למעני אעשה'. וזאת משום כי באמת הנקודה הפנימית השוכן בקרב כל ישראל, בנקודה הזאת לא יגע שום רע וחטא ועון ואשמה חלילה, וכשנתעורר רחמים ורצון העליון, אז הקב"ה הצופה ומביט ובוהן לבבות מסתכל להנקודה הפנימית, שהוא חלקו יתברך, ושם אין שום חטא, ומרחם על חלקו, וזה הוא 'למעני למעני אעשה'.

פסח, כי טומאה דחוייה היא בציבור, וגם הביטול וההתחברות לכלל ישראל מועיל שלא יטמאו ח"ו, ובזמן שישיראל נאספים ומחוברים יחד, אז המה מחוברים בשרשם וכדברינו לעיל, ולא יכשרו לקבלת טומאה ח"ו, מה שאין כן בתלושים, כאשר המה נפרדים זה מזה, אז הם נתלשים מהשורש, ומוכשרים הם לקבל טומאה ח"ו, וכן הוא אומר 'חלק לבם עתה יאשמו', היינו העם שחלק לבם, אז הם יאשמו, היינו שנעשים אשמים וחטאים רח"ל. ולזאת, עיקר הכנה לאכילת הפסח שיהיה נאכל כראוי ובטהרה כרצון הבוב"ה, הוא על ידי אגודת ריעים האהובים, ולכן פסק הרמב"ם שמשתדלין לעשות הקרבן פסח על הציבור, אף שפסק כרבי יהודה, עיין שם ובכסף משנה. כי עיקר ההכנה וטהרה הנחוצה להקרבן פסח הוא אסיפת המנין ואגודתם יחד.

ה' יטע בליבנו ואהבת עמו ישראל באמת, ונזכה להכלל בתוך כלל ישראל, ולזכות על ידי זה לאמונה שלימה ולטהרה הנחוצה לקדושת המצה וחג הקדוש הבעל"ט, ולגאולת עולם לדעת את ה' מקטנים ועד גדולים, ולא יהיה עוד אור יקרות וקיפאון, שלא יהיה מכוסה עוד החלק אלקי והנקודה הפנימית, אשר היא עתה מוסתרת בהסתרות רבות, ומלאה הארץ דעה וגו', אמן סלה.

יתברך, והחשיך אורה. ומזה בעצמו הוא מחזק את עצמו, ויודע בטח שעוד יש תקוה למחלתו, ועוד נשאר בו קוסטא דחיותא, ניצוץ אחד שיכול לנפחה ולהאירה כבתחילה.

וכאשר נתאמת כן בלבו ואין ברוחו רמיה ח"ו, ממילא נעשה שפל בעיניו, ויכבד לכל יראי ה' ולכל ישראל, בחושבו כי גם בהם נמצא אור יקר ומופלא הזה, והם בלי ספק לא פגמו כל כך, וממילא נעשה אוהב לישראל באמת כנפשו ממש, ועל ידי זה מעורר גם כן למעלה להסתכל ולהתבונן בניצוץ הקדוש אשר בפנימיות לבו, וכשהוא אוהב לישראל ומחבר וכולל את עצמו עם הכלל ישראל, ממילא מעורר גם כן הרחמים הזה עבור כלל ישראל, להתבונן בפנימיות לבם חלק אלקי אשר בקרבם. ועל ידי הביטול יהיה ביכולתו למנות את עצמו על הפסח, ויאחד לבו עם המנויים, ואז נקראים חבורה שנתחברו יחד. ואחר כך יזכו לאכילת הפסח על מצות ומרורים, שגם המה מרומזים לביטול כל המחשבות רעות, ולהאמין באמונה שלימה בו יתברך שמו, ו'בבית אחד יאכל' - בחבורא חדא יתאכל. והיינו על ידי אהבת ריעים, ועל ידי הביטול זוכה לאכול הפסח במחשבות קדושות, ועתה בעוה"ר כשנחרב בית תפארתנו, המצה במקום פסח, עד ישיקיף וירא ה' ירושלים יבנה במהרה. ועל ידי הביטול ואחדות זוכה לטהרה הנחוצה לאכילת

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. כשנתעורר רחמים ורצון העליון, אז הקב"ה הצופה ומביט ובוחן לבבות מסתכל להנקודה הפנימית, שהוא חלקו יתברך, ושם אין שום חטא, ומרחם על חלקו, ובכל שנה ושנה לביל התקדש חג וכן בכל החודש הזה, מתעורר על ישראל רחמים רבים מאותו שורש רצון העליון, אבל צריך לזה איזה אתערותא דלתתא מעין האתערותא דלתתא שהיה אז ביציאת מצרים. והוא על ידי שנתבונן ברוממות החלק הקדוש חלק אלקי ממעל, ואיך הורד והושפל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ויצעק ויתחנן אל ה' לפייסו ולרצותו, על אשר פגם בחלקו יתברך, והחשיך אורה. ומזה בעצמו הוא מחזק את עצמו, ויודע בטח שעוד יש תקוה למחלתו, ועוד נשאר בו ניצוץ אחד שיכול לנפחה ולהאירה כבתחילה.

ב. וסימן לדבר שהוא באמת שפל בעיניו ואין ברוחו רמיה ח"ו, כאשר הוא מכבד לכל יראי ה' ולכל ישראל, בחושו בו כי גם בהם נמצא אור יקר ומופלא הזה, והם בלי ספק לא פגמו כל כך, וממילא נעשה אוהב לישראל באמת כנפשו ממש, ועל ידי זה מעורר גם כן למעלה להסתכל ולהתבונן בניצוץ הקדוש אשר בפנימיות לבו, וכשהוא אוהב לישראל ומחבר וכולל את עצמו עם הכלל ישראל, ממילא מעורר גם כן הרחמים הזה עבור כלל ישראל, להתבונן בפנימיות לבם חלק אלקי אשר בקרבם.

ג. על ידי שאדם פוגם באמונה שהיא העיקר יסוד הישראלי נקרא חלה ברגליו, רגלים נקראו בחכמי האמת נצח והוד, תרין ירכי קשוט, שהם מרומזים לאמונה, ואין שום רפואה לזה רק לטפול לו גללי בהמה, היינו לידע כי הוא נבער מדעת ובהמות הייתי עמך, ויאמין אמונה פשוטה בלי התבוננות יתירה, ואז ושב ורפא לו.

ד. על ידי הביטול יכול האדם למנות את עצמו על הפסח, ולאחד את לבו עם המנויים, ואז נקראים חבורה שנתחברו יחד. ואחר כך יזכו לאכילת הפסח על מצות ומרויים, שהם מרמזים לביטול כל המחשבות רעות, ולהאמין באמונה שלימה בו יתברך שמו, וזוכה לאכול הפסח והמצה במחשבות קדושות.

ה. אפילו אותן חטאים שלא נטהרו על ידי טבילה, וכמעט שתשובתן קשה, אף על פי כן הביטול וההתחברות לכלל ישראל מועיל להם לכפרת החטאים האלה, כי טומאה דחוויה היא בציבור, וגם הביטול וההתחברות לכלל ישראל מועיל שלא יטמא ח"ו, ולזאת, עיקר הכנה לאכילת הפסח [והמצה בזמן הזה] שיהיה נאכל כראוי ובהרהר כרצון הבור"ה, הוא על ידי אגודת ריעים האהובים.

בינת המאמר

מעשיהם של צדיקים

א

בבית אחד יאכל – בחבורה חדא יתאכל

- רמ"א). ומוסיף על זה הרמ"א בהג"ה: ומנהג לקנות חיטים לחלקן לעניים לצורך פסח... וכבר הקשו קמאי מה ענין זה לכאן?! הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א השיב על כך: כי השו"ע דיבר כמו למדן ועל כן אמר שקודם הפסח צריך לעסוק בהלכות יו"ט, והרמ"א דיבר כמו חסיד שקודם הפסח צריך לפעול למעשה, לדאוג לעניים שיהיו להם צרכי הפסח!...

במעשה דלהלן נוכל לראות את מעשה ה' כי נורא הוא, עד כמה ששני הלכות האלו מקבילות זו לזו כמקשה אחת, והא בלא הא אי אפשר, ולא בכדי הכניס הרמ"א את ההלכה הזו כהג"ה לדברי המחבר ולא כהלכה בפני עצמה...

סגולת 'קמחא דפסחא'

הרה"ח ר' משה שלמה ווייס זצ"ל, דמות מופת פון פארצייטישע חסידים - חסידים של פעם, ת"ח עצום ושפל ברך ביותר, הוא כינה את עצמו בטלן ועוד כינויים כאלו, עד שכך נחרט שמו בפי

הנה דברי רבינו ברורים ומובנים גם בפשטותם, אך יש בהם גם דברים עמוקים גבוהים ורמים, ויסודות איתנים בעבודת השי"ת, וראוי להתבונן בהם טובא, ונביא את את תמצית ועיקרי הדברים:

רבינו זי"ע מביא במאמרו את הענין של אהבת רעים ואגודתן יחד בהתבטלות אחד לחברו, שהוא תנאי הכרחי להכנה למצות קרבן פסח ובזמננו לאכילת המצה בקדושה ובטהרה, ולהמשכת כל האורות הקדושות וההשפעות הגדולות בגשמיות ורוחניות. ובכמה מקומות מבאר רבינו שאהבת רעים אינו רק מצוה שבלב אלא גם במעשה, לשמוח בשמחתו ולהצטער בצרתו רח"ל, ולדאוג לכל מחסורו והצטרותו אשר יחסר לו.

על פי זה נוכל להבין דבר פלא והפלא, שמצינו בשולחן ערוך ריש הלכות פסח (סי' תכט ס"א), שהמחבר פותח בהלכה של שואלין ודורשין בהלכות החג קודם לחג שלושים יום (היינו מפורים

”ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח.“ ונתקשו נושאי הכלים מה ענין קניית החטים וחילוקם לעניים לדברי המחבר ”שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלושים יום?”

אך הביאור היא שהרמ”א בא ללמדנו, **”אם רוצה האדם בהתחילו להתעסק בהלכות הפסח, לראות בבטחה שלא ייכשל בהן, יתן מעות לעניים עבור קמחא דפסחא...!”** והנהגה כשדפקתי על פתח ביתך לבקש עבור קמחא דפסחא פתחת את ידך ונתת בעין יפה. ידעתי אפוא שלא תוכל להיכשל בחמץ בפסח, כשסיפרת לי שמצאת שיבולת חיטה בתוך המים, ידעתי בבטחה שאינה חיטה...

נאה דורש ונאה מקיים

מעשה נפלא בענין זה היה עם הרה”ק רבי צבי הירש מליסקא זיע”א:

הרה”ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע”א התגורר בקערעסטיר, ויום אחד שמע על חסיד אחד מדיירי עירו שמתכוון לנסוע לצדיק מליסקא. אמר לו: כשתגיע אליו, תציג בפניו שאלה זו בשמי, מדוע כתב הרמ”א דין נתינת קמחא דפסחא על דברי השו”ע שואלין בהלכות הפסח וכו’, ולכאורה אין להם שייכות זה לזה? ומיד ענה לו גם התשובה, שלא די להיות ’נאה דורש’, אלא צריך גם להיות ’נאה מקיים’...

כשהחסיד הגיע לליסקא הציג בפני הצדיק את השאלה והתשובה כפי שהורה לו הרה”ק מנדבורנא. לאחר מכן, כשיצא הרה”ק מליסקא לשאוב מים שלנו למצות מצוה, ראה אשה ענייה בוכה. שאל אותה על מה היא בוכה. ענתה האשה שאין לה מצות לחג, כי עד עכשיו, כשהמאפיות מצות עדיין היו פתוחות, לא היה לה קמח ליתן

הבריות: **רבי משה בטלן**, הסתופף בצעירותו בצל **”ק מרן הרה”ק הישמח ישראל”** זיע”ע, ואח”כ היה אצל הדברי שמואל מסלונים, ר’ אברהם מותתיהו משטעפינעשט ביחד עם הרה”ק מסקולען ומריבניץ שהחשיבוהו ביותר ובארה”ק אצל ר’ אהרן מבעלזא וה’בית ישראל’ מגור, בסוף ימיו היה משב”ק אצל הרה”ק ר’ יעקב יוסף מסקווירא זכותם תגן עלינו.

בספר ”אמרות טהורות” מהאדמו”ר מרחמסטריוקא - ארה”ב צוק”ל, מסופר בשם ר’ משה בטלן זצ”ל מעשה נפלא:

יהודי אחד התלונן באמצע הפסח בפני הרה”ק **רבי שמואל מקאמינקא** זיע”א על שמצא שיבולת חיטה בתוך חבית המים שבהם הוא השתמש לכל צרכי הפסח, ושפך את לבו בצער, על כי נודע לו מעתה, שכל התבשילים שאכל וכל המים ששתה, מתחילת הפסח ועד כה, היו ממים אלו המחומצים. הרגיעו הצדיק ואמר: ”אין זה חיטה ואינך צריך לחשוש לכלום!” התפלא האיש למשמע תשובתו של הרבי - ”והלא ראיתי בעיניי שיבולת חיטה בתוך המים” - אמר במחשבתו.

חזר האיש לביתו, הוציא את השיבולת מן החבית ובא אל הצדיק להראותה לו. בבואו אל הצדיק, נטל הצדיק את השיבולת, ניפצה לחתיכות והראה לו שאיננה חיטה אלא עשב אחד הדומה לחיטה. עמד האיש שעה חדה כמשתומם על עיניו הצופיות של הצדיק.

אמר לו הצדיק: אין זה מופת ואף לא רוח הקודש, אך אבאר לך מאין ידעתי שאין זה חיטה. הנה המחבר כתב (ס” תכט ס”א): ”שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלושים יום”, והוסיף עליו הרמ”א:

לומר שאינם צריכים בדיקה כי מסתמא אין שם חמץ, כן נמי לגבי 'קום אכול מצה' חייבים בבדיקה, לראות אם כל אחד מבני העיר יוכל לקיים מצות 'קום אכול מצה'.

כשנתמנה לרב בסלוצק [קודם עלותו לכהן פאר בבריסק] בדרשתו הראשונה לשבת הגדול [כאשר המתינו גאוני סלוצק לשמוע את חריפותו וגאונותו בעמקי ההלכה] עלה ואמר: יש לי חידוש גדול בשבילכם! כי על אף שאמרו בגמרא (ב"ב ט.) אין בודקים במזונות [היינו שאם בא עני ואמר פרנסוני אין בודקים אחריו], אבל אני פוסק שבודקים ובודקים... כאשר כולם נתנו בו עיניהם להבין כוונתו ואיך ובמה הוא פוסק כנגד הגמרא, פירש ואמר: **שכולם חייבים לבדוק היטב אם די מזונות וצרכי החג לכל אנשי העיר!!!**

ומסופר על הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א שאמר פעם לאחר דרשתו בשבת הגדול: בדרשה פעלתי מחצה, החצי כבר נמצא, כבר ישנם עניים המוכנים ליטול קמחא דפסחא. כעת אנו זקוקים לחצי השני, לעשירים שיהיו מוכנים לתת...

ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף

הגה"ק רבי מנחם מענדיל לעזער מטארנא זצ"ל, מגדולי תלמידי הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב והיה ש"ץ בהיכל קדשו בימים נוראים, הסתופף גם בצל קדשם של ה'חוזה מלובלין' והמגיד הק' מקאזניץ זי"ע. שימש ברבנות סטריזוב ובסוף ימיו חזר לטארנא ושם הרביץ תורה וחסידות לתלמידיו, נפטר בצעירותו בעת מגיפה שמסר נפשו לכפר על בני ישראל, והמגיפה נעצרה.

להם בשביל המצות, ועכשיו כשכבר השיגה קמח למצות, כבר נסגרו המאפיות. הבין הצדיק שלכך נתכון הרה"ק מנדבורנא בשלחו אליו על ידי החסיד להודיע לו שצריך להיות גם 'נאה מקיים', מיד פקד על חסידיו ללכת יחדיו אל מאפיית המצות ולא זזו משם עד שאפו מצות לאשה הענייה כדי צורכה וצורך בני ביתה.

הוא היה אומר: שהדרשה שלו לשבת הגדול הוא ליישב סתירת הרמב"ם שבהלכות פסח הוא פוסק שכל אחד מיישראל חייב באכילת מצות, ואילו בהלכות גזילה הוא פוסק שאסור לשום יהודי לגזול חלילה ממון של חברו, ואיך יתיישבו שני הלכות אלו כאחד, לכן אני דואג ליישב עד כמה שאפשר ס'זאל זיך נישט ארום דרייען א איד מיט א שווערע רמב"ם, און דאס איז מיין שבת הגדול דרשה.

גם הגה"ק רבי יושע בער מבריסק זי"ע היה חוזר בדרשותיו לשבת הגדול במליצה, שלכן הכניס הרמ"א את ההג"ה בענין קמחא דפסחא בתוך ההלכה של שואלים ודורשים בהלכות החג, לומר לך, שזאת תהיה תורת הדרשה של הלכות החג, לדאוג לקמחא דפסחא לכל המצטרך, והיה מוסיף ואומר: די דרשה דארף יעדער איד דארשענען און נישט נאר דער רב!.

חמץ ומצה הוקשו זה לזה

בהזדמנות אחרת אמר בדרשה: היינט האב איך א גיוואלדיגע חידוש! והוא במה שאמרו בגמרא פסחים (מג.) שחמץ ומצה הוקשו זה לזה, וכל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה. וא"כ יש לומר, שכמו שבשביל 'בל תאכל חמץ' מחוייבים בדיקת חמץ אף בחורים וסדקים, ואין סומכים

מקור ההלכה של 'קמחא דפסחא'

והנה מקור דין הרמ"א הוא בירושלמי מסכת בבא בתרא (פ"א ה"ד), ומבואר מן הירושלמי, שנתנית מעות לקמחא דפסחא היא חובה המוטלת על בני העיר בלבד, והוא דוגמת החובה לשלם מיסים וארנונה, ה"משנה ברורה" ב"שער הצייון" תירץ, וזה לשונו: ולעניות דעתי אפשר לומר, דמן הדין היה יוצאים במצות צדקה אם היו נותנין להעניים מעות שיקחו בעצמם חטים או קמח למצה, להכי קאמר דמנהג לחלק חטים שיהיה מקרב הנייתא.

האחרונים ובראשם בספר 'משנת יעב"ץ' כתבו שמצות נתנית קמחא דפסחא לעניים הוא מצד מצות שמחת החג, על-פי מה שכתב הרמב"ם (הלכות יו"ט פ"ה ה"ח): כשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולא למנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצירו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש, אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו...!, ועל אלו נאמר (הושע ט, ד) זבחיםם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם, ושמחה כזו קלון היא להם שנאמר (מלאכי ב, ג) וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם.

על פי דברי השובע שמחות שנתנית 'קמחא דפסחא' יש בה סגולה למנוע את המשחית לבא אל בתינו, אפשר לתרץ עוד, על פי הכלל הידוע שמנהג מבטל דין, ולכן קבע הרמ"א את ההלכה בתורת מנהג, שבזכות קיום המנהג נזכה לבטל מעלינו את דין המגפה וכל שאר מרעין בישין רח"ל, כן יהי רצון.

דברים נוראים בענין זה, כתב גאון זה בספרו הק' שובע שמחות (דרוש לשבת הגדול) לבאר את השייכות בין שתי ההלכות, והדברים מתאימים ביותר לתקופה זו, ויה"ר שבזכות לימוד תורתנו שזה מעורר את שפתותיו להיות דובבות, ובזכות מסירות נפשו וגופו לעצירת המגיפה, נזכה גם אנו לקיים את מאמרו ולמנוע משחית ומגפה מעלינו ומעל כל בית ישראל בכל מקום שהם:

"הנה על ידי נתנית קמחא דפסחא נחשב לנו כאילו אנו מקיימים מצות קרבן פסח בזמן הזה, שהרי אחת מן התכליות של קרבן פסח היא להרחיק את המשחית מבתי ישראל כמו שנאמר (בא יב, כג) "ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף", והרי גם קיום מצות צדקה בנתנית קמחא דפסחא לגבאי הצדקה מרחיקה את המשחית מבתי ישראל, וכדאיתא במסכת בבא בתרא (דף י'): "איזוהי צדקה שמצילה ממיתה משונה? נותנה ואינו יודע למי נותנה, נוטלה [הענין] ואינו יודע ממי נוטלה". ומבואר שם בגמרא, שהדרך לקיים זאת, היא על-ידי שהיא נותנה לארנקי של צדקה, כי אז גם הוא אינו יודע למי יגיעו מעותיו וגם העני אינו יודע מי נתנן לו.

וזו היא השייכות בין שתי ההלכות: השו"ע כתב שיש לדרוש בהלכות הפסח שלושים יום קודם הפסח, כדי שיהיה במקום קרבן פסח, וכפי שאמרו חז"ל "כל העוסק בהלכות חטאת כאילו הקריב חטאת" ועל כך העיר הרמ"א שכמו כן אפשר לקיים מצות קרבן פסח בימינו על ידי נתנית מעות חיטין לגבאי הצדקה שיחלקום לעניים, "וגם קיום מצות צדקה בנתנית קמחא דפסחא לגבאי הצדקה מרחיקה את המשחית מבתי ישראל".

שצריך לחזור ולבקש על הפתחים חס ושלום, אלא צריך שלכל אחד ואחד יהיה די מחסורו אשר יחסר לו... ואחר כך הוסיף ואמר: שעכשיו אומרים בשמים כוותי, וכן יהי רצון.

ומי יתן מציון ישועת ישראל, שנזכה לפסק ההלכה שפסק הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זי"ע בפירושו על הכתוב (שמות יב, ט) 'אל תאכלו ממנו נא' כי אין נא אלא לשון בקשה (ברכות ט), וז"ש אל תאכלו ממנו שאסור לאכול את הפסח באופן

ב

אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על אכילת מצה

סיפר יהודי אחד אשר ל"ע שתה את כוס התרעלה במלחמת העולם השניה, כאשר כל משפחתו נכחדה, והוא עצמו עבר שם שבעה מדורי גיהנום רח"ל. פעם אחת כששהה במחנה העבודה יחד עם אברך בן עליה בנש"ק, התחבר אליו מאד, והוא היה מחזק את רוחו הנשברה, ומחזק אותו תמיד לבל יתייאש מן הרחמים, וכן שלא יפול חלילה ברוחו.

פעם בהתקרב חג הפסח אמר לו אותו האברך, הנה בעוד ימים ספורים יחול חג הפסח, ועז חפצו וחשקו לאכול כזית מצה כדין בליל הסדר. למותר לציין שבדרך הטבע לא היתה שום דרך לאפות מצות בימים ההם, אך הוא עורר את לבו שיחפש חיטים במסירות נפש כדי לעשות מהן מצות מצוה, ומן המחשבה למעשה יצא לבדוק כל דרך אפשרית להשיג חיטים לעשות מהן קמח.

ואכן אין דבר העומד בפני הרצון, ונודע לו שצבאות בנות-הברית הפציצו בקרבת מקום מחסן

גודל מעלת יקרת ערך של כל מצוה

רבינו זי"ע כותב במאמרו על גודל קדושת מצות אכילת מצה בפרט בזמן הזה, אשר מלבד המצות עשה דאורייתא של 'בערב תאכלו מצות' והוא המ"ע היחידי מדאורייתא שנשאר לנו באכילת קדשים [מלבד אכילה בערב יום הכיפורים הנלמד מדרשה], הרי הוא גם במקום מצות אכילת קרבן פסח.

מהמעשה דלהלן [אשר שמעת י מפי אחד שהיה מעורב באותו מעשה, וראיתי עכשיו שנכתב גם בספר הגש"פ באר החיים] נוכל ללמוד עד כמה חביבה מצוה זו בשעתה, לא יאומן כי יסופר, ומצוה זו לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, איך שצריכים להיות זהירים במצוות ולחשב ולייקר כל מצוה שהקב"ה מקדשנו בה:

פה את כל נוסח ההגדה, שיר השירים וסדר תפילת יום טוב, על כן יקבל הוא את המצה ובשכר זה יאמר לפניו בחג הפסח את נוסח ההגדה וסדר התפלה מילה במילה, אך גם לזאת הסכים היהודי בתנאי ששכר המצוה ישאר שלו, שהרי שנינו בפרקי אבות (פ"ה משנה כב) "לפום צערא אגרא", ולא הסכים לוותר על גודל הצער והעמל שהשקיע כדי לקיים מצוה זו.

בליל התקדש החג, פתח הבנש"ק להתפלל תפילת ערבית בהתרוממות הנפש, וכה המשיכו בסדר אמירת ההגדה בזמרה ונעימה, כאשר הלה חוזר אחריו מילה במילה בהתרגשות עצומה, כפי המסוכם בירך האברך ברכת "המוציא" וברכת "על אכילת מצה" ואכל את כזית המצה, את המרור לא היו צריכים לאכול זכר לעבודת פרך במצרים, כי היו משועבדים להרשעים בפועל ממש, אולם הגם שהצליחו לשעבד את גופם לא הצליחו לשעבד את רוחם ונפשם, ומתוך שמחת הנפש המשיכו באמירת הלל ושאר פיוטים, ורק בשעות הקטנות של הלילה נרדמו שניהם סמוך לעלות השחר.

למחר יצאו כדרכם אל עבודת הפרך, כאשר האברך קורא בשקט את נוסח התפלה תוך כדי עבודתו, ואותו יהודי חוזר אחריו מילה במילה, ויהי כאשר הגיע לומר "הלל" התפרצו רגשותיו על אשר זיכה אותו השי"ת לקיים מצות עשה דאורייתא של אכילת מצה בעמק הבכא בגיא צלמות, ומרוב התרגשות פתח בקול רעש גדול ובשמחה עצומה אמר "ברוך אתה ה' אמ"ה אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לקרוא את ה-ה-ל-ל", צעקותיו הגיעו אל אזני המפקד הרשע, שלא חשב לרגע כמימרא

של חיטים השייך להגרמנים הרשעים ימ"ש, ושיער בדעתו שבודאי אפשר למצוא שם כמה גרגירי חטה. באין רואים השתמט ממלאכתו ורץ במהירות אל עבר אותו מקום, ושם מצא את שאהבה נפשו, ובמהירות ליקט כמה גרגירי חיטים, מיהר ונטל שני אבנים ובהן טחן את החיטים, במהירות וזריזות הצליח ללוש את העיסה ולאפותה ולעשות ממנה כמה כזיתים מצה, ומיד חזר אל המחנה, כאשר את המצות החביא מתחת חולצתו ואף אחד לא הבחין בו ביציאתו ובכניסתו אל המחנה.

אך סמוך ממש לדלת חדרו הבחין בו אחד הרשעים ימ"ש וראה שהוא מסתיר דבר מה תחת בגדיו, ותיכף הורה לו להרים את ידיו והמצות נפלו על הארץ, מיד הפליא בו הרשע מכות אכזריות על חטאו הנוראה שהעז לגנוב חיטים ולאפות בלא רשות, ומתוך כעסו דרך על המצות ועשה מהן גל של פירוים, ורק לאחר זמן רב עזב את היהודי לנפשו פצוע וחבול כשכל כולו שותת דם רב.

מיד כאשר עזב אותו הרשע התכופף בשארית כוחותיו והתחיל ללקט את פירוים המצה שאפה במסירות נפש, ואחר עמל ויגיעה הצליח להציל כזית אחד של מצה, ובשמחה מהולה בעצב הגיע אל האברך ובישר לו שהצליח לאפות מצות, אך לא נשאר בידו כי אם כזית אחד, ביקש ממנו האברך שיתן לו את הכזית האחרון שנשאר בידו, אך הלה סירב בכל תוקף, וטען שמסר את נפשו כדי להשיגו ואף לקה על כך מכות אכזריות, ואין יוותר על קיום המצוה לאחר כל היגיעות שעמל וטרח, אמנם הוא לא הרפה ממנו והפציר בו מאוד שיתן לו את המצה. לאחר ויכוחים ודיונים ארוכים הגיעו אל עמק השוה והכריעו ביניהם, שהיות והאברך זוכר בעל-

לך מצד היורש, להעניק לו ולוותר על שכר מצות אכילת אותה כזית מצה...!".

כשמוע היהודי את התשובה נזדעק בתמיהה מוצדקת, כי הגם שהיה מוכן לקבל על עצמו ככל אשר יורה עליו הרבי, אך מדוע ראוי לו "מצד היורש" לעשות כן, הלא אין לך מדת חסידות גדולה מזו, שהרי כל עיקר מצות אכילת מצה נתן לו לפני משורת הדין וכ"ש שכר המצוה!?

האדמו"ר לא נתפעל מטענותיו ותחת זאת השיב לו בניחותא: "בפטירתו נעשה אותו אברך חפשי מן המצוות, ונמצא שהוא עתה בבחינת 'עומד', שהרי אין בידו לקיים מצוות ה', אבל אתה נשאת לפליטה, וכמה כזיתים מצה זכית לאכול מאז אותו פסח ועד עתה, וכן כמה פעמים זכית להניח תפילין מאז ועד הנה, ועוד ידך נטויה לקיים מצוות כהנה וכהנה, ולא עוד אלא שאף הקמת בית נאמן בישראל שממשיכים לקיים מצוות ה', וכי אין זה מצד היורש שתמסור לו שכר המצוה...?".

מיד קיבל עליו היהודי לקיים את הדין, והכריז שהוא מוסר ומעביר את שכר אותה מצות אכילת מצה לנשמת האברך שנהרג על קידוש ה'!

הרבי לא הסתפק בכך, וצויה לו להיכנס לבית המדרש ולפתוח את ארון הקודש, ובעומדו שם יזכיר לעצמו את המאורעות שעברו עליו בימים ההם ואיך מסר את נפשו למען המצוה, וגם לרבות את המכות האכזריות שלקה בגין כך, ואז יאמר בפה מלא שהוא מוסר את שכר המצוה לנשמת הנפטר פלוני בן פלוני, ובזאת מסר בידו את המפתחות של בית מדרשו וארון הקודש כדי שיוכל לעשות כן תיכף ומיד, וביקש שבסיימו יחזיר לו את המפתחות.

אלא בתוך כדי דיבור שלף את אקדחו וירה בו למות, ה' ינקום דמו.

עברו ימים ויהודי זה זכה להינצל מצפרי הנאצים ימ"ש"ו, לאחר שנים זכה גם להקים בית נאמן בישראל וחייו התנהלו על מי מנוחות. לילה אחד התגלה אליו אותו האברך בחלומו, וביקש ממנו שיתן לו שכר אותה כזית מצה שאכל בגיא צלמות ערב פטירתו. למותר לציין שהוא סירב לקיים את בקשת המת, שהרי בקושי הסכים לתת לו את המצה, ורק לאחר תחנונים והפצרות התרצה לפנים משורת הדין לתת לו את זכות האכילה בתנאי קודם למעשה שהוא יקבל את שכר המצוה, ומדוע יוותר על שלו, אולם הנפטר לא הרפה ממנו, והתחנן על נפשו שישכים לתת לו את שכר המצוה, ומתוך כך התעורר הלה בבהלה משנתו, כשהוא אינו יכול להירגע מן המחזה שראה בחלום.

למחרת אחרי התפלה הלך לקבל את פני רבו, הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל אב"ד דק"ק 'חוג חתם סופר' בב"ב, וסיפר לו דברים כהווייתן וביקש ממנו שיררה לו כדת מה לעשות, התעמק הרב במחשבותיו העמוקות, ולבסוף אמר, "לדעתי אין זו שאלת רב, אלא שאלה שצריך להפנות לאחד מצדיקי הדור, ס' איז א' רעבישע שאלה...". ויעצו לפנות אל כ"ק האדמו"ר ממחנובקא זצ"ל שהיה איש קדוש ונורא, והוסיף לבקש ממנו שיחזור אליו ויספר לו מה צוה עליו לעשות.

עשה היהודי כמצות הרב, ושטח את כל השתלשלות הדברים לפני האדמו"ר, ועל דבר החלום שהתגלתה אליו נשמת האברך והוא מבקש ממנו שיעניק לו את שכר אותה מצוה. שמע הרבי את דבריו, ולאחר זמן מה פסק בפשטות: "ראוי

אך לא התייחס כלל לכל אלו, רק הרים את עיניו הקדושות ופנה אל היהודי ואמר לו:

"ראה נא ראה, הלא אותו אברך שנהרג על קידוש ה' היה אברך בן עלייה, ובודאי שכרו גדול בשמים על תורתו ועבודתו וכל פעליו שעשה בימי חייו, בנוסף על כך הרי שכרו גדול בגלל שמסר נפשו עקדה"ש, ואמרו (ב"ב י:)'הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, ולא זו בלבד, אלא כבר עברו כמה עשרות שנים מאותו מאורע נורא, וידוע שבכל שנה ושנה מתעלה נשמת הנפטר יותר ויותר, ואף על פי כן היה זקוק לשכר מצות מצה של אותה שנה, לכן הבה נתבונן ברכוש גדול שיש בידינו לקיים מצוות ה' בכל עת ורגע, ולקיים מכאן ואילך מצוות ומעשים טובים בבחינת "חטוף ואכול חטוף ואכול דהאי עלמא כבי הלולא דמיא", ויש בידינו לעשות נחת רוח לבורא יתב"ש בעבודתינו..."

לפי משנתו של רבינו יש לנו ללמוד מזה גם על גודל חיוב ההכנה דרבה לקראת מצוה גדולה זו שאנו זוכים לקיים פעם אחת בשנה, ודי בזה למבין.

יצא היהודי ונכנס אל בית המדרש, ובכוחות נפש עצומים עשה כמצות הרבי, פתח את ארון הקודש ופרץ בבכי תמרורים ובקול חנוק מדמעות מסר מודעה, שהוא מוסר את שכר מצות מצה בשנה פלונית לנשמת פלוני בן פלוני...

משסיים לקיים דברי חכמים נטל את צרור המפתחות, ונשרך אין אונים אל עבר ביתו של הרבי, אך לא היה כוחו עמו להיכנס באותה שעה אל הקודש, לפיכך מסרם אל המשב"ק וביקש ממנו שיתנצל בשמו שאין בידו להיכנס אליו עכשיו כי תש כוחו, ובע"ה למחר יכנס אליו כבקשתו.

בבואו לביתו עלה על יצועו כדי לתת שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו, והנה בחלומו נתגלה אליו ידידו האברך, ובפנים מאירות הודה לו בכל לב על הטובה הגדולה שגמל עמו ועל הקורת רוח המרובה שגרם לו, ופרח לו איש האמת.

למחרת הלך היהודי אל מעונו של האדמו"ר, וסיפר לו את כל אשר קרהו, וגם לרבות את דבר חלום השני שהתגלה אליו נשמת הנפטר והודה לו על מסירת שכר המצוה, שמע הרבי את דבריו

ג

כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח

שלושה סיפורים המסוגלים להשפיע צרכי הפסח בהרחבה

שילך ויאמר לשומרי הגבול שיטעמו מהחבית יי"ש, ויראו שזה חבית מים ולא יי"ש. וכן עשה היהודי וצוה לשומרי הגבול לטעום מהחבית, וראו שהיא מלאה מים ולא יי"ש, ונתנו לו בחזרה החבית יי"ש. היהודי חזר שוב להרר"א, ובכה לפניו, שהחבית יי"ש הינה מקור הכנסה עבורו לצרכי פסח, ועכשיו החבית יי"ש מלאה מים, אמר לו הרר"א שיטעום ויראה שהחבית מלאה יי"ש, וכך הוה, שהחבית מים נהפך שוב ליי"ש, והיה להיהודי צרכי פסח בהרחבה גדולה.

מעשה השני

פעם היה מלך שנאבדה ממנו טבעתו, וצוה לחפש הטבעת, ומי שקיבל על עצמו לחפש הטבעת נתן לו המלך הרבה מעות שיהיה לו אפשרות לחפש הטבעת. והיה שם יהודי שהיה עני ואביון ולא היה לו במה להכין צרכי חג הפסח, אמרה לו זוגתו 'הנה אתה רואה שהמלך נותן מעות למי שרוצה לחפש טבעתו, תלך גם אתה, ותאמר שאתה גם כן רוצה לחפש הטבעת, והמלך יתן לך מעות, ובזה המעות יהא לנו במה להכין צרכי חג הפסח'. עצת אשתו נשא חן בעיניו, והלך למלך ואמר שרוצה ג"כ לחפש טבעתו, והמלך נתן לו מעות, והיהודי הכין בזה המעות צרכי פסח בהרחבה גדולה, והיהודי

רבינו זי"ע מאריך במאמרו הק' את הצורך להכין את עצמנו לליל התקדש חג כראוי, וזה הוא אחד העבודות של שבת פרשת החודש והימים שלאחריהם. דעת לנבון נקל, שאם אין קמח אין תורה, ובכלל ההכנות הרוחניות לצרכי החג צריכים להכין גם את ההכנות לשמחת החג במצוות ויין, בבשר ודגים וכל מטעמים...

הרה"ק המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע, היה נוהג לספר בכל שבת פרשת החודש, 'שבת מברכים ניסן', אלו שלושה סיפורים, המסוגלים להשפיע לבני ישראל צרכי פסח בהרחבה (אוצר ישראל, מערכת ליזענסק אות יד, בשם הרה"ח ר' אלעזר ביין ששמע מהגה"ק מפיאסעצנא זי"ע נכד המגיד מקאזניץ זי"ע).

מעשה הראשון

היה איזה יהודי שעשה לפני חג הפסח חבית יין שרף, ונסע למכור את החבית יי"ש, ועבר עם החבית יי"ש את הגבול בין מדינה למדינה, ותפסו אותו שומרי הגבול ולקחו ממנו את החבית יי"ש, כי היה אסור לפי חוקי המדינה לסחור עם יי"ש מבלי רשיון מיוחד. נסע היהודי תיכף להרבי רבי אלימלך זי"ע ובכה מאוד שלקחו ממנו החבית יי"ש, אמר לו הרר"א,

הפריץ לא יהיה השליח מן השמים יתן לי השי"ת ע"י שליח אחר!

כששמע הפריץ תשובתו של היהודי חרה לו מאד, וצוה להיהודי שיעזוב מיד את מקומו, ולא יתן לו שוב עבודה. זה היה לפני חג הפסח, והיהודי היה עני ולא היה לו במה להכין צרכי החג.

לפריץ היה אוצר של מטבעות זהב, והפריץ נהג להיכנס לאוצרו לנקות המטבעות מחלודה, והיה מנקה המטבעות ברוק שבפיו. לפריץ היה קוף, וכידוע שזאת החיה עושה מה שרואה שהאדם עושה, וכשנכנס הפריץ לאוצרו לנקות המטבעות לקח עמו הקוף, וראה איך שהפריץ מנקה המטבעות ברוק שבפיו, וחשב שהפריץ אוכל מהמטבעות של זהב. אח"כ ירד הקוף לבדו לאוצר והתחיל לאכול מהמטבעות, עד שנתמלא כרסו עם מטבעות של זהב ונפל פגר, כשראה זאת הפריץ צוה למשרתו שיזרוק הנבלה לביתו של היהודי, שידע שאם אני לא נותן לו אזי אין לו פרנסה...

כשזרקו החיה בביתו של היהודי נקרע בטנה ונפלה ממנה הרבה מטבעות של זהב, והיה כבר ליהודי צרכי חג הפסח בהרחבה גדולה.

בליל הפסח שלח הפריץ את משרתו לבית היהודי, לראות אם יש לו מה לאכול, ומשרתו הגיע בחזרה ואמר לפריץ שיש ליהודי כל טוב, אז שלח לקרוא את היהודי ושאל אותו מאין היה לו מעות להכין צרכי פסח, סיפר לו היהודי איך שזרקו לו חיה בביתו וממנה נפלה מטבעות של זהב, אז אמר הפריץ 'עכשיו אני כבר מודה שהשי"ת זן ומפרנס לכל', והיה ליהודי צרכי פסח בהרחבה גדולה.

היה ג"כ מכניס אורח, והביא לביתו על הסדר של ליל חג הפסח הרבה אורחים.

אחד מיועצי המלך היה גלח שונא ישראל מובהק, ולא היה יכול לסבול איך יהודי הנ"ל רימה את המלך והוציא ממנו מעות, והלך הגלח בליל חג הפסח מאחורי חלון היהודי, ובראותו איך שאוכל ושותה ואינו עוסק כלל בחיפוש טבעת המלך, הלך הגלח למלך ואמר לו 'אתה חושב שהיהודי מחפש הטבעת? הנה אראה למלך מה עשה היהודי במעות שנתן לו המלך! המלך הלך עם הגלח עד ביתו של היהודי, ועמדו מאחורי החלון והסתכלו בפנים, וראו איך שהיהודי יושב כמלך בגדוד...

היהודי היה לו מנהג כשאמר ההגדה כשהגיע להחרוזים 'דיינו', אמר היהודי חרוז אחד וכל המסובים ענו אחריו 'דיינו', בעת שעמד המלך מאחורי החלון אמר אז היהודי החרוזים של 'דיינו', ושמו של הגלח היה 'דיינו', ואמר המלך 'הנה עכשיו עושה היהודי חקירה מי גנב טבעת המלך, וכולם אומרים דינו', והבין המלך שהגלח דינו הוא גנב הטבעת, וצוה המלך לאסור הגלח ולהכותו עד שיודה, וכך הוה שהודה שגנב הטבעת, והיהודי היה לו צרכי פסח בהרחבה גדולה.

מעשה השלישי

יהודי אחד עבד אצל פריץ, פעם אחת התפאר הפריץ ואמר ליהודי 'נכון הדבר באם לא הייתי נותן לך פרנסה היית גווע ברעב ח"ו', היהודי היה תמים וירא שמים, ענה להפריץ 'מה אתה אומר, אתה מפרנס אותי, הלא יש אל בשמים והוא זן ומפרנס לכל הברואים, ואותי ג"כ מפרנס, ואם

הכנה לקריאת פרשת החודש

- שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם החג שלושים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות. ויש להבין למה נקט רשב"ג הלשון 'שתי שבתות' ולא אמר י"ד יום כמו שאמר התנא קמא ל' יום... וי"ל כי הנה בעת שהיו בני ישראל במצרים היה בהם עון עבודה זרה שהחמירה בו תורה שגם מחשבה מצטרפת למעשה, ונמצא שהיו בני צריכים אז לתשובה וכפרה בכפליים, הן על המעשה והן על המחשבה... ועיקר התיקון לע"ז הוא על ידי שמירת שבת, ולכך שמרו אז בני"י שתי שבתות אלו שבתחילת חודש ניסן, שבשבת ראשונה עשו תשובה על חלק המעשה, ובשבת שניה על חלק המחשבה, ועי"ז נתכפר להם כל עוונם בשלימות.... **כמו גם עכשיו הגאולה העתידה תלויה בזה שיתעוררו ישראל לתשובה ותיקון המעשה והמחשבה, וזהו שאמרו (שבת קיח): אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, היינו שתי שבתות אלו של תחילת חודש ניסן, שבהם יכולים לתקן כל דבר רע בין במעשה ובין במחשבה, ועי"ז מעוררים את הגאולה, כאז כן עכשיו** (מאור ושמש פ' החודש ד"ה בגמ' פסחים).
- פרשת חודש מרמז שלא תאמר חס ושלום משברא השי"ת את עולמו שוב אינו משגיח עליה, חלילה לומר כן, רק האדם צריך להאמין באמונה שלמה שהבורא ית"ש משגיח תמיד בלי שום הפסק על כל העולמות, ומחיה אותם (קדושת לוי פ' שקלים).
- שמעתי על קדוש אחד שאמר דברפרשת החודש היה מרגיש חידושין דאורייתא דברים מחודשים, כי אז בקריאת 'החודש הזה לכם' הוא קליטת התחדשות דברי תורה (ליקוטי אמרים לרבי צדוק הכהן מלובלין עמ' קמ) וכן מסופר מהיהודי הקדוש זי"ע שאמר שבשבת זה יש בו החדשות בשפע דברי תורה (פרי צדיק החודש אות ב).
- בחודש הזה ניסן מתעורר התחדשות הקדושה לכל פרט נפש מישראל כאשר היה ראשית התחדשות הבריאה בחודש זה כידוע, ומכאן זה היה גם כן ראשית התחדשות כלל ישראל לצאת מעומק קליפת מצרים לשרש הקדושה גם כן בניסן, ולזה בשבת קודם ראש חודש ניסן קורין פרשת החודש, כי בשבת הקודם מתחיל להתנוצץ התחדשות הזה כידוע מכל דבר שבקדושה שיש לו השראה בשבת הקודם (תורת אמת פ' פרה תרל"ז).
- בפרשת החודש בא ניצוץ אור חדש, שיוכל כל אחד להיות כבריה חדשה ממש, כי ההתחדשות של חודש ניסן מתחיל להתנוצץ בשבת קודם ראש חודש ניסן, כידוע מכל דבר שבקדושה שיש לו השראה בשבת הקודם (שפתי צדיק פ' זכור אות ח).
- בחודש הזה הבדילנו ה' מכל העמים, ובחר בנו להיות לו לעם סגולה בזכות אבותינו שקיימו את התורה הקדושה עוד קודם שניתנה... ועל זה באו חז"ל ותיקנו לנו לקרות פרשת החודש בשבת שלפני ר"ח ניסן, וגם בספר תורה בפני עצמה (שמוצאים ס"ת מיוחד לקריאת פ' החודש), למען שעל ידי זה נודע ונתפרסם גודל תועלתה, כי יבינו הכל אשר עיקר הבריאה היתה בשביל ישראל, ועיקרן של ישראל הוא התורה והמצוות בהכנעה וקדושת הדיבור וטהרת המחשבה, ועל ידי זה נוכל להטות כל התחדשות השנה להנאתינו ולטובתינו, זהו העיקר שהחיות תלוי בו בזה ובבא (בארות המים פ' החודש ד"ה זכר בן שנה).
- בכל שנה כשמגיע העת ויום שנברא בו העולם ויום שהוקם בו המשכן, אז הקב"ה מחדש העולם להאיר אור אלקי על בריותיו על ישראל עם קדושו, והוא ראש חודש ניסן, וכשמגיע בכל שנה ושנה עת ויום שהוקם בו המשכן, אז נעשה בפרט כל אחד ואחד מישראל בחינת משכן בנש

רוח ונשמה, והארה זאת נעשה בכל שנה ושנה כשישראל עושים תשובה, ומתחרטים על הרע שעשו מקודם, ומקבלים על עצמם לטהר ולקדש את עצמם... וזה שאמר הכתוב 'החודש הזה לכם' פרוש שהוא יום שהוקם בו המשכן, על כן בכל שנה הוא החודש ניסן מתחדש ומקבל אור אלקי מרוב חסדו יתברך, ומחלקו לכל שאר החדשים (בת עין פ' שמיני דרוש לפ' החודש).

- כתיב 'החודש הזה לכם' פירוש כי בידינו למצוא התחדשות בכל מעשה (לכם - לכל צרכיכם) כי כשהמעשה דבוק בפנימיות חיות השי"ת, כח הפועל בנפעל, ואז יש תמיד התחדשות, דכתיב אין כל חדש תחת השמש, וע"י הביטול לשורש שלמעלה מהשמש, עי"ז יש התחדשות תמיד... והחודש הזה לכם - שיכול כל אחד מישראל לעורר התחדשות זה, על ידי אמונה שמברר בלבו שהכל מהשי"ת... וזהו כל ענין ההתחדשות, כי היודע שהכל רק מהשי"ת ובהסתלקות חיות הקב"ה השופע בכל העולם היה הכל כלא היה, ונמצא כי מצד ידיעה זו יש התחדשות 'תמיד' בכל רגע ורגע (שפת אמת פ' החודש תרל"א, פ' בא תרל"א, ליקוטים ר"ח ניסן ד"ה באחד בניסן).

- הנה ההשפעות הנשפעים לבני ישראל בחודש ניסן אינם באים לאדם אלא אם כן יאמין בהם ובמציותאם. ולכן אף שלפעמים מרגיש האדם שלא זכה להאמין שאכן ישפיעו עליו משמים מאותם השפעות והתחדשות שהריק ה' כשיצאו ממצרים, ויודע בנפשו שרחוק הוא מאור פני המלך, ואם אם ירצה להתחזק ולהאמין יפתוה היצה"ר שהרי כבר ניסה כך וכך פעמים לעבוד את ה' באמות ולהאמין בו ולא עלתה בידו, אם כן מדוע ינסה שוב... וכדי שנאמין שבחודש זה יש בכח איש ישראלי לצאת מן המיצר, מקדימים ארבע פרשיות בחודש אדר, כדי שיכין האדם את עצמו באמונה גדולה לקראת ימי ניסן שבהם יוכל להתקרב, ולכן אמרו גם "משנכנס אדר מרבין בשמחה" כי אין לך שמחה גדולה מזו שידו של הקב"ה פשוטה לקרבנו אליו... ועתה בפרשת החודש שהיא חידוש התרומה והקרבת החדשים, בא ההשפעה להתחדשות העבודה (אמרי אמת להבי ליבב אייגר פ' פרה תרל"ז).

- כששאל משה רבינו ע"ה מה זכות יש לישראל שמא אינם ראויים להיגאל? השיבו השי"ת 'בהוציאך את העם תעבדון את האלקים על ההר הזה'. כן נשאר לדורות בכל שנה ושנה בראש חודש ניסן נותנים בלב ישראל חיים חדשים על סמך העתיד ובהפקה, ועל כן ישראל מתאמצים ומתחילים את העבודה מחדש. אך כמו במצרים אותם שלא רצו לצאת מתו בשלושת ימי אפילה ולא המתין להם עד ניסן ששיגו חיים חדשים, מוכרח לומר שלא היתה להם תועלת, כי **חיים חדשים אלה מועילים רק לרוצים לצאת מטומאתם, אלא שאין בהם כח כי האבן גדולה על פי הבאר, אבל למי שאינו רוצה לצאת מטינופי דהאי עלמא אין החיים החדשים מועילים כלום, וממילא אין לקוות לזכות על העתיד. כך הענין בהארט ניסן, שנותנים חיים חדשים, הם אינם מועילים אלא למי שרוצה לצאת מטינופא דהאי עלמא, אבל מי שדרכו זה ישר בעיניו אין בהם תועלת. ולאו דוקא מי שאינו רוצה לצאת כלל, אלא שלעולם חיים חדשים מועילים רק לפי מסת הרצון לצאת, אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, ועל כן נראה שהתעוררות האנשים בימי ניסן לאו כל אנפי שווין, והסיבה לזה הוא מסת התשוקה מקודם לצאת, שמי שמשותקק מאוד לצאת מטומאתו ולגלול את האבן מעל פתחי לבו, באותו מדה מועילה לו הארת ניסן (שם)**

משמואל פ' משפטים תרע"ה).

על ידי קריאת פרשת החודש בשבת הזה, שהוא לעורר מרדם ישנים, כדי להכין עצמנו בקדושה ובטהרה בכל הכוונות הראויות לליל התקדש חג, כאמרם ז"ל חייב אדם לטהר עצמו ברגל, נוכל לזכות להרגיש האור הגדול מקדושת היום טוב הבא עלינו לטובה

(ישמח ישראל החודש 2)

סדר קריאת פרשת החודש:

בפרשת החודש קודם קריאת הפרשה יאמר לשם יחוד וכו', וישמע הפרשה מתוך החומש בכונה עצומה כל חיבה ותיבה שיוצא מפי הקורא. ובהפטורה של פרשת החודש שענינה בקרבנות שיקרבו בכנין העתיד, יתן האדם הודאה עצומה במחשבתו לבוראו ית"ש, וישמח שמחה עצומה על בנין העתיד, שככל יום וככל עת וככל שעה אנחנו עם הקודש מצפים ומחכים שיבנה כמחרה, ויאמין באמונה שלימה ואמיתית שלעתיד מקדשה' כוננו ידיו ית"ש ויתעלה, ולא תבנה עוד מעשה ידי אדם ילוד אשה קצר ימים בשני כתי מקדשות... וגדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון בקיום והעמדה נצחית לעולמי עד

(יסוד ושרש העבודה שער המפקד שער י"ב)

**לְשֵׁם יְחִיד קוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנֵתָהּ, בְּדַחֲלֵיו וְדַחֲמֵיו, לְיַחַד שֵׁם י"ה בּו"ה
בַּיְחָדָא שְׁלִים, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל.**

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים לְשִׁמְעַת פְּרָשַׁת הַחֹדֶשׁ, בְּשַׁבַּת שְׁלֹפְנֵי דְאֵשׁ חֲדָשׁ נִיסָן, כְּאֲשֶׁר
תִּקְנֵנוּ לָנוּ חֻמְיֵינוּ וְכִדּוּנֵנוּ לְבִרְכָה, לְתַקֵּן אֶת שְׂדֵי מִצְרָיִם זֶה בְּמִקְוֵם עֲלִיזוֹן, וְלַעֲזֹרָד
אֶת בְּקָשָׁתֵנוּ וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבֵּי, וְיִתְקַוֶּם בָּנוּ מִקְרָא שְׁפָתַיב וְנִתְתֵּי לָכֶם לֵב
חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֲתֵם בְּקִרְבְּכֶם, וְהִסְדַּתֵּי אֶת לֵב הָאֲבֹן מִבְּשׂוֹדְכֶם וְנִתְתֵּי לָכֶם
לֵב בְּשׂוֹד. וְיִטַּע בְּלִבֵּנוּ אֲהַבְתּוּ וְאֲהַבְתָּ עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַמֶּת, וְנִזְבַּח הַלְכִיל בְּתוֹךְ
כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְלִזְבוֹת עַל יְדֵי זֶה לְאַמּוּנָה שְׁלֵמָה וְלִטְהַרְהָ הַנְּחֻצָה לְקַדְשֵׁת
הַמִּצְוָה וְחַג הַקְּדוּשׁ הַבַּעַל"ט, וְלִגְאֻלַּת עוֹלָם, וְלֵאמֹר יְהִי עוֹד אוֹד יְקָדוֹת וְקַפְאוֹן,
שְׁלֵא יְהִי מִכֶּסֶה עוֹד חֲחַלְקֵי אֱלֹקֵי וְהַנְּקֵדָה הַפְּגִימִית, אֲשֶׁר הִיא עֵתָה מִסְתַּרְתָּ
בְּהַסְתְּרוֹת רַבּוֹת, וּמְלֵאָה הָאֲרִץ דְּעָה. וְנִזְבַּח לְקַבֵּל כְּדָאוּי אֶת אוֹדוֹת חַג הַפֶּסַח
הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה.

וְיִהְיֶה נַעֲם אֲדֹנָי אֱלֹקֵינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה:

ויאמרו יי אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר: החודש הזה לכם ראש
 חודשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה: דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור
 לחודש הזה ויקחו להם איש שוה לבית אבות שוה לבית: ואם ימעט הבית מזהות
 משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפשות איש לפי אכלו תכסו על
 השוה: שוה תמים זכר בן שנה יהיה לכם מן הכבשים ומן העזים תקחו: והיה לכם
 למשמרת עד ארבעה עשר יום לחודש הזה ושחטו אותו בלילה הזה ראשון
 בין הערבים: ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים
 אשר יאכלו אותו בהם: ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי איש ומצות על מרדים
 יאכלוהו: אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי איש ראשו על פרעיו
 ועל קרבו: ולא תזחירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשורפו: וכבה
 תאכלו אותו מותניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומסלכם בידכם ואכלתם אתו
 בחפזון פסח הוא ליי: ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והפיתי כל בכור בארץ
 מצרים מאדם ועד בהמה וכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יי: והיה הדם
 לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה
 בכם נגף למשחית בהבתי בארץ מצרים: והיה היום הזה לכם לזכרון וחגגתם אותו
 חג ליי לדורותיכם חקת עולם תחגגו: שבעת ימים מצות תאכלו אף ביום הראשון
 תשביתו שאר מפתים כי כל אכל חמין ונקרתה הנפש ההוא מישראל מיום
 הראשון עד יום השביעי: וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש
 יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה
 לכם: ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ
 מצרים ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולם: בראשון בארבעה עשר יום
 לחודש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחודש בערב: שבעת ימים
 שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמצת ונקרתה הנפש ההוא מעדת ישראל
 בגר ובאזרח הארץ: כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות:

אמרות ופנינים יקרים

מספה"ק ישמח ישראל

פרשת החודש • חודש ניסן • הכנה לפסח

יסודות... החודש הוא כנגד 'רוח', כמה דאת אמר ורוח חדשה אתן בקרבכם. ולפיכך קדמה פרה להחודש לפי שהיא טהרתן של ישראל, היינו כאשר נודע שלעשות מכלי מתכות כלי אחר, צריכין להתיכה כולה, ואז נוכל לעשות ממנה כלי חדשה, כן לרוח החדשה מפרשת החודש, צריך שיבטל מקודם את עצמו לגמרי על ידי פרשת פרה וכנ"ל, ואחר כך יוכל לבא לפרשת החודש.

שקלים ט

תחדשו רעיונותיכם להשי"ת שיהיו כל הרעיונות אף בדבר הרשות בלתי לה' לבדו.

הקליפה המכונה רי"ב המשכחת את דברי התורה הקדושה, כי מושכת את האדם ומפתהו לתאוות גופניות, ועל ידי זה ירום לבו ושוכח את ה' אלקיו, האף שרבי אלעזר בן ערך

לא נתמשך ח"ו אחרי אכילות והנאות של איסור, רק שנמשך אחרי הנאות של היתר, עם כל זה מטמם הלב והמוח ח"ו. וזה שנאמר 'החודש הזה לכם ראש חדשים', היינו שתחדשו רעיונותיכם להשי"ת, כענין הכתוב ורוח נכון חדש בקרבי, ושיהיו כל הרעיונות אף בדבר הרשות בלתי לה' לבדו.

החודש ד

שבת החודש

שיתחדש לבנו שנוכל לקבל אי"ה הימים הבעל"ט לשלום

פרשת פרה, שהוא טהרתן של ישראל (ירושלמי

מגילה ג, ה), וזה 'לב טהור ברא לי אלקים' (תהלים נא, יב). ואחר כך 'ורוח נכון חדש בקרבי', והוא פרשת החודש הזה לכם, שיתחדש לבנו ולהסיר לב האבן מאתנו ויתן לנו לב בשר, וכדאיתא (שבת קמז:): שאחר שרבי אלעזר בן ערך אמישיך בתריה קרא חורש היה לבם, והחודש הזה לכם (שמות יב, ב) הוא ההיפוך, שנתחדש לבו בקרבו להיות בריה חדשה, שנוכל לקבל אי"ה הימים הבעל"ט לשלום, ולכל טוב, אמן.

שקלים ח

ע"י קריאתה נוכל לזכות להרגיש הארת הארת היו"ט

ותמיד הקריאה של פרשת החודש בשבת שלפני ר"ח מלבד כשחל ר"ח ניסן בשבת עצמו, ועפי"מ"ש הזוה"ק (ח"ב פ"ח). כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, וע"י קריאת פרשת החודש בשבת הזה שהוא לעורר מרדם ישנים כהני"ל, כדי להכין עצמנו בקדושה ובטהרה בכל הכוונות הראויות לליל התקדש הג, כאמרם ז"ל הייב אדם לטהר עצמו ברגל, נוכל לזכות להרגיש האור הגדול מקדושת היו"ט הבעל"ט.

החודש ד

לרוח החדשה מפרשת החודש, צריך שיבטל מקודם את עצמו לגמרי

מבואר בספרים הקדושים (כסא דוד דרוש טו) דארבעה מיני ביטול החמץ המה לבטל את כל הרע מארבע היסודות שבאדם, אש רוח מים עפר, הארבעה פרשיות אלה גם המה מרומזים לזה, בכח סגולת קריאת ה' פרשיות, יעזרנו ה' לטהר נגעי לבינו מכל הד'

חודש ניסן

כל החודש כלול בראש החודש

וכל חודש ניסן הוא הכנה וטהרה לקדושת חג הפסח, וכמו שאנו אומרים הנה ימים המבורכים באים, שכל ימי החודש המה ראויים לברכה מהאל המבורך. וראש חודש הוא הראש מהחודש והכל טמיר וגנוז בהמוח ובמחשבה תחילה, כי הוא מלך על כל איבריו כמאחז"ל, ולכן נקרא "ראש" חודש שכל ההתחדשות של החודש נגזר וצפון בכח בר"ח.

החודש ד

בכל החודש הזה

נתעורר הרחמים והרצון שהיה אז

אמת נכון הדבר, כי כן הוא, ובכל שנה ושנה בליל התקדש חג מתעורר הרצון העליון כאשר היה אז, וכן בכל החודש הזה נתעורר הרחמים והרצון שהיה אז. אבל גם אז היה על ידי ויצעקו בני ישראל, צעקה מקרב לבם, וזאת היתה אתערותא דלתתא הראשונה שלהם, ואיך נבוא גם אנחנו עתה בעת החושך הזה לאיזה אתערותא דלתתא מעין האתערותא דלתתא שהיה אז. הוא על ידי שנתבונן ברוממות החלק הקדוש הזאת, ואיך הורד והושפל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא... ויצעק ויתחנן אל ה' לפייסו ולרצותו על אשר פגם בחלקו ית', והחשיך אורה, ומזה בעצמו הוא מחזק את עצמו ויודע בטח שעוד יש תקוה למחלתו, ועוד נשאר בו קוסטא

דחיותא, ניצוץ אחד שיכול לנפחה ולהאירה כבתחילה, כמה דאת אמר (איכה ג, כד) חלקי ה' אמרה נפשי, יען ידעתי שחלק ה' בקברי, וידעתי פשעי ונגעי לבבי איך שפגמתי בחלק יקר כזה והורדתיו לבירא עמיקתא, מזה בעצמו אתנחם ואחזק את עצמי כי עוד יש תקוה ולא נאבד תנוחלתי, וזה 'על כן אוחיל לו'.

החודש א

בכל שנה בחודש ניסן הקב"ה פועל ישועות על סמך הזכות שנהיה אחר כך זכאים

'שואלין ודורשינ' בכפילא, וכמובא קושיא זו בפוסקים, עיין שם. על פי מאמר רבינו הקדוש מווארקא זצלה"ה ז"ע, פירוש הפיוט החודש אשר ישועות בו מקיפות, מלשון החנוני מקיף (אבות ג, טז), שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שואל ומלה בחודש הזה הישועות על סמך הזכות שיוצו אחר כך, ומראשית כזאת הודיע אז במצרים בהוציאן את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, וכדרשת חז"ל באיזה זכות בזכות קבלת התורה שיקבלו אחר כך, ודבר זכות הזה מתעורר בכל שנה בחודש ניסן, שהקב"ה פועל ישועות על סמך הזכות שנהיה אחר כך זכאים, עד כאן לשונו הקדוש.

החודש ב

מתעורר אורות קדושות מקדושת השבטים

והנה נודע שבכל יום ויום מחודש ניסן נתעורר אורות הקדושות הכלולות בקדושת השבט שהקריב בו ביום בעת חנוכת המשכן, וכמו שאנו אומרים ביה"ר שאחר

שלושים יום קודם הפסח מעבירין מבל רשעי ישראל עד שבאים לליל התקדש חג בלב טהור ובלו חטאים

ואיך ומה נזכה להלוואה הזאת, כאשר אנחנו נותנים לב לחשוב בנשמותינו נקודה הפנימית, עד כמה הושפל כבודה רה"ל, וכאשר מביטים אנחנו כי אין לנו מצד מעשינו כלל, ואיככה נוכל לפתוח פה ולשון בליל התקדש חג הכא עלינו לטובה, ואנחנו דורשים בכל לב לספר ביציאת מצרים, ולהרגיש גם כן אור קדושת החג הקדוש הזה ראש כל המועדים, אז הקב"ה שואל לנו בדרך שאלה הישועה, לזכות לעזר אלקי לתשובה שלימה, וכמוכא בספר חסד לאברהם דשלושים יום קודם הפסח מעבירין מבל רשעי ישראל עד שבאים לליל התקדש חג בלב טהור ובלו חטאים, וזה הוא ההקפה והשאלה.

החודש ב

כ"א יכול לזכות להיות בן חורין מיצר הרע
עיקר עבודת ישראל הוא להמליך הצורה על החומר, ובימי החודש הזה שהם ימים המבורכים ימי רצון וימי ברכה, יוכל כאו"א הרוצה באמת ובלב שלם ובנפש חפיצה לזכות לזה, וז"ש באחד בניסן ר"ה למלכים, שיוכל לזכות להיות בבחינת מלך, היינו בלי השתעבדות החומר ושאר שבעיסה ושיעבוד מלכות, כמאמר חז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, כי הם חפשיים משיעבודי החומר וממח"ז ר"ל, ויוכל לזכות עוד להמליך ולהגביר הצורה על החומר, וע"ד שאחז"ל רבנן איקרו מלכי, שממליכים הצורה על החומר, וזה שנקרא נשיא ישראל בשם "נשיא, שמנשא ומרומם ממליך הצורה על החומר.

פר' צו א

ימי רצון וברכה וחסד

וזה היום עשה ד' נגילה ונשמחה בכל העולמות, ומשמחה הזאת נעשה יחוד הי"ס שלם יחוד עליון ויחוד תחתון, יען כי בימים האלה נתמלא רצון הקב"ה שנתגלה הרצון אל הפועל, ולכן המה ימי רצון וימים מוכשרים לקבל ברכה וחסד. ונקראו בפיוט ימים המבורכים.

ר"ח ניסן

חודש ניסן מסוגל לעורר את הנקודה הפנימית
ואף שנתישן אצלם החלק יעקב בבחי' שינה, ומכוסה ומלובש בלבושים צואים ומסכים המבדילים, עכ"ז כאשר יעורר א"ע ויבטש בהניצוץ אש הזה יעשה אש נופח וישרוף את כל המסכים המבדילים, ויבא להתעוררות רב, וכש"א הנם ימים המבורכים שזה החודש מסוגל לזה... ועפ"י מאחז"ל שינה אחד מס' במיתה, והיינו אף שהחלק יעקב הוא אצלם בבחי' שינה, אבל עכ"ז לא מת לגמרי, וע"י שמנפחין בו יכולין לעוררו, והוא כעין תחית המתים בנפש.

פ' החודש ג

קריאת הנשיאים, ובפרט בנפש שהוא מאותו השבט שהקריבו בו ביום נתעורר בו תוקף אור הגדול מקדושת זה השבט.

פר' צו א

קדושת השבטים מסייעים לנו לקבל קדושת החג
וזה יודעי בינה לעתים, שהופיעו לנו דעת ובינה להרגיש נעימות קדושת אורות העתים והזמנים שקדשו אז, לבוא עי"ז להתעוררות תשובה, כדי להציל את נפשינו מרפש וטיט אשר טבענו בו. ומוכן בזה שבאמת ה' צריך להיות עוד הקרבת נשיאים בחודש כסליו שנגמר אז הקמת המשכן, אך מצד חסדי ד' המתין עד

חודש ניסן, שיהי' קדושת השבטים לעזר ולסעד לנו לזכות להשליך מעלינו כל המחשבות זרות והחטאים, ולהכין א"ע להרגיש ולקבל קדושת ליל התקדש חג:

פר' צו א

מקדושת השבטים יוכל כ"א בנקל לזכות לתשובה

והיום שהוא יום ב' בחודש שהקריב נשיא יששכר נתעורר אור הגדול מקדושת שבט יששכר, ונודע שיששכר ה' יודעי בינה כמאה"כ, ובינה היא תשובה כמאה"כ ולבבו יבין ושב ורפא לו,

והיינו בהתבוננותו בהדר גאונו ית"ש מפנה מחשבתו ממחשבת חוץ ופגול ושמץ טומאה ר"ל, וכמש"כ עה"כ נשאתי אימץ אפונה, ע"י היראה נעשה פנוי מכל מחשבת חוץ, ומקשר נפשו באור תורת חיים, ונודע שאורייתא מודעת לי' חובא וממילא עושה תשובה, וזהו יודעי בינה, כטעם וידע אדם לשון חיבור, ע"י התקשרות נפשו באור א"ס ב"ה זוכה לבינה היא תשובה, וכאשר נתעורר כח קדושת השבטים יוכל בנקל כאו"א לזכות לתשובה ויראה ולדבק נפשו בקדושתם.

פר' צו א

ע"י התחברות לכלל ישראל זוכה לרוח חדשה

שע"י שהוא מחבר א"ע לכלל ישראל ומרגיש שהמה טובים ממנו ונעשה שפל בעיניו, ובענין אפר הפרה דהיינו שנחשב בעיני עצמו כעפר וכאפר, זוכה לטהרה, וע"ד שאחז"ל האספו הטהרו, וזוכה לרוח חדשה ולאורות הבהירות מליל התקדש חג.

פ' החודש ג

ימי החודש המה ראויים לברכה מהאל המבורך. וראש חודש הוא הראש מהחודש, והכל תמיד וגונז בהמוח ובמחשבה תחילה, כי הוא מלך על כל איבריו כמאמר חז"ל, ולכן נקרא 'ראש חודש', שכל ההתחדשות של החודש נגזר וצפון בכח בראש חודש. ותמיד הקריאה של פרשת החודש בשבת שלפני ראש חודש, מלבד כשחל ראש חודש ניסן בשבת עצמו, ועל פי מה שכתב הזוה"ק כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין.

החודש ג

הכנה לפסח ע"י אחרות

הכנעה וביטול לעדת עם קודש מועיל לטהרו
באמת להלכה שוחטין על היחיד, אך ביחידות קשה מאוד להרגיש החיות דקדושה ע"י השה, ולכן עצה היעוצה שיהי' נמנה בחבורה וישתדל להיות בטל להכלל, כי הכלל ישראל טהור הוא, וכל המחובר לטהור טהור. וכמרומוז בדחז"ל באמרום ז"ל וכלי חרס וגו' ישבר לימד על כלי חרס שאין לו טהרה במקוה, ע"ד הרמז אפילו על חטא המר ר"ל, שאין לו טהרה להטהר לגמרי מחטאו ע"י המקוה, אבל נשברו נטהרו, היינו הכנעה ושבירת הלב והביטול בתוך עדת עם קודש מועיל לטהרו, וכדברי רש"י ז"ל וז"ל ומנה שמעינן דכ"ז שישאל נאספין למקום אחד קרי להו חברים, והגמ' שם יליף מזה דטומאת ע"ה ברגל כטהרה שוינה רבנן מדהכתוב עשאן כולם חברים ע"ש, ומוכח דכ"ז שישאל יתוועדו ויתחברו יחד נעשים טהורים מטומאתם, וכמאחז"ל טומאה דחול' היא בצייבור, וממילא ע"ז זוכה לטהרת הרגל, וכמו שהורונו חז"ל חייב אדם לטהר את עצמו ברגל.

פ' החודש ג

עיקר האתערותא דלתתא אהבת ריעים

עיקר האתערותא דלתתא בעת החושך הזה לעורר רצון העליון ממקור הרחמים רבים הוא אהבת ריעים, כמו שתרגם אונקלוס הגר בבית אחד יאכל, בחבורא חדא יתאכל... כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי, זכות אבות יש לי. וכ"ז הוא בנפש ישראלי, אבל גר לא יכול

ככל שנה בחודש ניסן הקב"ה מלווה ישועות על סמך העתיד

שואלין ודורשין בהלכות הפסח שלושים יום קודם הפסח, להבין מה זה שואלין ודורשין בכפילא, וכמובא קושיא זו בפוסקים ע"ש. עפ"י מאמר רבינו הקדוש מווארקי זצלה"ה ז"ע, פי' הפיוט החודש אשר ישועות בו מקיפות, מלשון החנוני מקיף, שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שואל ומלווה בחודש הזה הישועות על סמך הזכות שיזכו אה"כ, ומראשית כזאת הודיע אז במצרים בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקי' על ההר הזה, וכדרשת חז"ל באיזה זכות, בזכות קבלת התורה שיקבלו אה"כ, ודבר זכות הזה מתעורר בכל שנה בחודש ניסן, שהקב"ה פועל ישועות על סמך הזכות שנהי' אה"כ זכאים. עכלה"ק.

פ' החודש ב

ע"י הרצון והשתוקקות נזכה להלואת הישועות

ואיך ומה נזכה להלואה הזאת, כאשר אנחנו נותנים לב לחשוב בנשמותינו נקודה הפנימית עד כמה הושפל כבודה ר"ל, וכאשר מביטים אנחנו כי אין לנו מצד מעשינו כלל, ואיככה נוכל לפתוח פה ולשון בליל התקדש חג הבעל"ט, ואנחנו דורשים בכל לב לספר ביציאת מצרים ולהרגיש ג"כ אור קדושת החג הקדוש הזה ראש כל המועדים, אז הקב"ה שואל לנו בדרך שאלה הישועה לזכות לעזר אלקי לתשובה שלימה, וכמובא בספר חסד לאברהם דשלושים יום קודם הפסח מעבירין מכל רשעי ישראל עד שבאים לליל התקדש חג בלב טהור ובלוי חטאים, וזה הוא ההקפה והשאלה, וזה הוא אומרם ז"ל שואלין, היינו השאלה אצל השי"ת, אבל בתנאי כאשר אנחנו דורשים ומבקשים ההכנה היא באמת ובלב תמים.

פ' החודש ב

כל חודש ניסן הוא הכנה וטהרה לקדושת חג הפסח

כל חודש ניסן הוא הכנה וטהרה לקדושת חג הפסח, וכמו שאנו אומרים הנה ימים המבורכים באים, שכל

אתערותא דלתתא ע"י התבוננות ברוממות החלק אלוק ממעל

ואמת נכון הדבר, כי כן הוא, ובכל שנה ושנה בליל התקדש חג מתעורר הרצון העליון כאשר ה' אז, וכן בכל החודש הזה נתעורר הרחמים והרצון שה' אז, אבל גם אז ה' ע"י ויצעקו בני, צעקה מקרב לבם,

וזאת היתה אתערותא דלתתא הראשונה שלהם, ואיך נבוא גם אנחנו עתה בעת החושך הזה לאיזה אתערותא דלתתא מעין האתערותא דלתתא שה' אז, הוא ע"י שנתבונן ברוממות החלק הקדוש הזאת, ואיך הורד והושפל מאגרא רמה לבירא עמיקתא, וכל איש יודע נגעי לבבו עד כמה החשיך אור יקר הזה, ובכמה כסויין הוא נתכסה כמויך דמכסי על חטתא וכעננא דמכסי על שנושא, וכשהוא נותן לב להתבונן בזה מיד הוא נרתע לאחוריו, ויודע שהוא ברי' קלה שפילה אפילה, ויצעק ויתחנן אל ד' לפייסו ולרצותו על אשר פגם בחלקו ית', והחשיך

אורה, ומזה בעצמו הוא מחזק א"ע ויודע בטח שעוד יש תקוה למחלתו, ועוד נשאר בו קוסטא דחיותא, ניצוץ אחד שיכול לנפחה ולהאירה כבתחילה, כד"א חלקי ה' אמרה נפשי, יען ידעתי שחלק ד' בקרבי, וידעתי פשעי ונגעי לבבי איך שפגמתי בחלק יקר כזה והורדתי לבירא עמיקתא, מזה בעצמו אתנחם ואחזק את עצמי כי עוד יש תקו' ולא נאבד תוחלתי, וזה ע"כ אוחיל לו.

פר' החודש א

לומר תושב ככל אבותי כי לית לי זכות אבות, ואין לו עצה אחרת אלא אחדות ואהבת ריעים, וזהו שתרגם "אונקלוס" הגר "בחבורא חדא, לכלול עצמו בהכלל ישראל,

פ' החודש ד

ע"י התחברות עם ישראל נוכל לבקש מהש"ת שיהיה ערב בעדנו

ואיך נוכל לבקש שיהיה הקב"ה ערב עבורינו הוא עפ"י פירוש הספורנו על פסוק זה, שיערב ויחבר אותי לטובים ולצדיקי הדור אז אל יעשקוני זדים... ועתה בעוה"ר כאשר נחבר א"ע בכלל ישראל הטובים הדורשים בכל לב ונפש לזכות מהרה לבנין המקדש לראות בהדרה ותפארתה, ולעשות שמה קרבנות חובותינו כמצווה עלינו, וכעת לאכול הכזית מצה בקדושה ובטהרה ובאהבה ויראה ושמחה כדתמה לעשות,

וכאשר אנחנו מחוברים יחד עם כלל ישראל בטוחים אנחנו כי נזכה לתשובה שלימה, ולשלם הקפותינו בחזרתנו מחטאינו, ובכח הזה נוכל לבקש מהש"י שיהי' הערב בעדינו, כי הננו בטוחים בכח קדושת כלל ישראל כהבטחתנו ואתם בני יעקב לא כליתם, אמן כיה"ר, שנזכה להכלל בכ"י ולהרגיש אור קדושת החג הקדוש הבעל"ט מתוך ישוב הדעת וישועת ישראל.

פ' החודש ב

ע"י התקשרות בתורה נעשה בלי מוכשר לקבל

אף כי בתחילה צריך להיות תמיד איזה אתערותא דלתתא, עב"ז ע"י התקשרות נפשו הישראלי עם כח התוה"ק באור א"ס ב"ה, כמו"ש הזוה"ק אורייתא וקוב"ה וישראל הדר, נעשה בלי מוכשר לקבל, כי התוה"ק מעורר לו האתערותא דלתתא. וצריך כאו"א להשליך ולבטל כל מחשבותיו ההבלים, ולתקן ולטהר המוח ככל הכשרים הראויים, לזכות לקבל קדושת ליל התקדש חג הבעל"ט כבשרות גמור:

פר' צו א

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב ב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר

נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב ז"ל רבניצר

נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר

נלב"ע כ"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי

נלב"ע ט"ז מרחשון תשס"א

ת.ג.צ.ב.ה.

